

ศิลปะการหลบหลีก

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๓ เมษายน ๒๕๕๔

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรม การฟังธรรมนี้แสนยากจริงๆ นะ ที่เราฟังกันอยู่ทุกวันๆ มันเป็น
นิยาย ถ้าเป็นนิยายเราจะเข้าใจได้ ความเข้าใจของเราเพราะมันเป็นเรื่องโลกๆ เรื่อง
จินตนาการ เรื่องการศึกษา เรื่องความเข้าใจ มันทันกันได้

แต่เรื่องธรรมะนี้ ธรรมเหนือโลก ธรรมเหนือโลกหาฟังได้ยาก ทีนี้เราเกิดมาพบ
พุทธศาสนา เราเกิดมาเพราะเรามีบุญกุศล เราเกิดมาท่ามกลางกึ่งกลางพุทธศาสนา ถ้าไม่
มีหลวงปู่เสาร์หลวงปู่มั่น ไม่มีครูบาอาจารย์ของเรา ใครจะรื้อค้นมา ปฏิบัติไปเถอะหัว
ชนฝาขนาดไหนมันก็แล้วแต่ความคิดของตัวเอง

มันเป็นความจริงขึ้นมาไม่ได้หรอก ถ้ามันเป็นความจริงขึ้นมา มันก็เป็นความจริง
ธรรมะโกหกใจ บอกว่าเป็นธรรมๆ ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นความ
จริง แต่ธรรมของเราเป็นความโกหกแน่นอน เพราะพอเราไปรู้ไปเห็นขึ้นมา มันเป็น
ความลึกลับมหัศจรรย์ เวลาใครปฏิบัติมาก็บอกว่า

“โอ้โฮ ปัญญาละเอียดมาก ปัญญาละเอียดมาก” ยังไม่ได้ปฏิบัตินะ แค่เริ่มต้น

ปัญญาของเรา ปัญญาที่เป็นการนึกคิดของเรา โดยสามัญสำนึกก็อย่างหนึ่ง พอเรา
มีความสำนึกตัวขึ้นมา ความรู้สึกนึกคิดมันก็เป็นอีกอย่างหนึ่ง เวลาเรามีความสำนึกตัว
รู้จักนึกคิดขึ้นมา เราว่าปัญญานี้ละเอียดๆ ละเอียดเพราะอะไร ละเอียดเพราะมันยับยั้งตัว
เราได้ไง แต่เดิมเราโดนความคิดเรากระซากลากถูไปทั้งนั้นนะ เราจะคิดสิ่งใด เราจะทำ
สิ่งใดเราว่าเราทำดีคิดดี แล้วมันมีทางวิชาการรองรับก็ยิ่งคิดว่าตัวเองคิดถูกเข้าไปใหญ่
เลย พอว่าตัวเองคิดถูก คิดถูกอย่างไรละ คิดถูกเพราะเราทำถูกต้องทางวิชาการ ถ้าทำ
ถูกต้องทางวิชาการมันก็เป็นทางวิชาการ มันเป็นเรื่องความเข้าใจได้

แต่ทางวิชาการเราทำแล้ว เราได้ประโยชน์สิ่งใดละ เราก็ได้ประโยชน์ว่าเราทำงานแล้วเราประสบความสำเร็จ แล้วประสบความสำเร็จแล้วเรารู้จักตัวเองใหม่ละ เรารู้จักจิตใจของเราใหม่ มันก็ไม่ว่างใจจิตใจของเราเลย จิตใจของเราเห็นใหม่ ทั้งๆ ที่ความรู้สึกนึกคิดออกมาจากใจของเรา

ธาตุ ๔ และขันธ ๕ ความรู้สึกนึกคิดใช้ใหม่ แล้วบวกกับทางวิชาการเข้าไป ทางวิชาการนี้เราเข้าใจเรารู้ได้ ถ้าคนมีความรู้ทางวิชาการ มันจะมั่นใจของมันนะว่าเราทำถูกต้อง ทำสิ่งใดเราก็ทำได้เต็มไม้เต็มมือ ทำสิ่งใดเราก็ประสบความสำเร็จ

แต่ประสบความสำเร็จนั้นเป็นประสบความสำเร็จของโลกเขา เป็นความสำเร็จ คุณติ เราไม่เกิดมา เขาก็มีคนทำหน้าที่อยู่แล้ว พอเราเกิดมาในหน้าที่นี้ เราก็ทำหน้าที่ของเราต่อไป เราตายไปหรือเราเกษียณอายุราชการไป มันก็จะมีคนทำหน้าที่ต่อๆ กันไปอย่างนี้ มันเป็นเรื่องอะไรละ ก็เป็นเรื่องของโลกใช้ใหม่ แล้วเรื่องของเราละ

เรื่องของเรา ปกติเราก็ใช้ชีวิตของเราชีวิตหนึ่ง แล้วเราก็จะตายไปข้างหน้า พอตายไปแล้ว เราก็เป็นชาวพุทธ เราก็เกิดตาย เดินไปส่งกันที่เชิงตะกอน แล้วก็ไปเสรำโศก เสียใจกัน ถึงจะไม่ร้องไห้ ถึงเราจะเข้าใจพุทธศาสนาเรื่องสังขาร เราก็ไม่ร้องไห้ แต่เราก็มีความลังเลสงสัยว่า เรามาทำอะไรกัน ตามประเพณีจะได้บุญไม่ได้บุญก็ถามทุกที

“ทำอย่างนี้จะได้บุญหรือเปล่า? ทำอย่างนี้จะได้บุญหรือเปล่า?”

นี่ไงมันก็เกิดความสงสัย ความสงสัยมันคืออะไรละ ธรรมะมันแก้ตรงนี้ต่างหาก ละ ธรรมะมาแก้ความสงสัย มาแก้ความเข้าใจของเรา

คูสิเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย เวลาสร้างสมบุญญาธิการมา เกิดที่ลุมพินี “เราจะเกิดชาตินี้เป็นชาติสุดท้าย” นี่เพิ่งเกิด แต่ด้วยบุญญาธิการ ออกหรือคั่นอยู่ ๖ ปี ปัญจวัคคีย์อุปัฏฐากอยู่ มันก็เป็นความเห็นมุมมองทางโลก ทางวิชาการนี้แหละ เพราะว่าเราอยากพ้นจากทุกข์ใช้ใหม่ มีแรงปรารถนาว่าจะพ้นจากทุกข์ อยากรู้จะได้โพธิญาณ ทุกข์มาก เวลาครองเรือนอยู่นี้ทุกข์มาก คูสิ ต้องรับผิดชอบ ต้องอะไรต่างๆ มันแบกรับภาระไปหมด

แต่ถ้าเราเสียสละออกมาแล้ว เราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เราจะช่วยเหลือเจือจาน สัตว์โลก เพราะเราก่อนหน้านั้น เราอยากช่วยเหลือเจือจาน เป็นถึงกษัตริย์จะได้สถาปนา อยู่แล้ว ไปเที่ยวสวนไปเห็นยมทูต เห็นคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตาย “เราต้องเป็นอย่างนี้ หรือ?” มันสะเทือนหัวใจจนออกบวช

ออกบวชแล้วศึกษาค้นคว้าเพื่อจะเอามาช่วยยกโลกทั้งหมดขึ้นใน เวลาศึกษาไป ปัญจวัคคีย์ตั้งแต่พยากรณ์แล้ว พระอัญญาโกณฑัญญะทำนายว่า “เป็นศาสดาแน่นอน” คือออกบวชแน่นอน มีความมั่นใจมาตั้งแต่ต้น

แต่เวลาอุปัฏฐากอยู่ ก็อุปัฏฐากกันด้วยความรู้สึกนึกคิด มันก็เป็นทางโลก หวัง เต็มทีเลยจะให้ห้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ขึ้นมา เราจะได้มีทางออก เราจะได้ เป็นไปไม่ได้ ทำไมปัญจวัคคีย์ไม่ปฏิบัติแข่งล่ะ

เพราะทางโลกเดี๋ยวนี้มีแต่การแข่งขันกัน ไม่ยอมรับกัน แต่มันเป็นไปไม่ได้ เพราะผู้ที่ตรัสรู้เองโดยชอบมีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และพระปัจเจกพุทธเจ้า เท่านั้น แล้วสาวก สาวกะ อย่างเราจะทำอย่างไร เราจะดันของเราไปได้อย่างไร เราดันไป ไม่ไหวหรอก เราดันไปก็อย่างที่ว่า เราปฏิบัติกัน เราเป็นสาวก สาวกะ เราดันกันไปก็เป็น จินตนาการของเรานี้แหละ แล้วเป็นนิยายด้วย เป็นสิ่งที่เขาแต่งมาเป็นเรื่อง เป็นโคลง เป็นกลอนขึ้นมา โอ้โฮ ซึ่งมากมาย แต่ความจริงเข้ามา มันเป็นเรื่องอะไรที่เราไม่รู้ไม่ได้เลย

ฉะนั้นเวลาปัญจวัคคีย์ร้ององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้าพอเวลาทรมาณตน ทรมาณตนคือว่า เพราะเรายังไม่รู้ว่าจะทำอย่างไร กิเลสมันอยู่ที่ไหน อยู่ที่ตัวเราใช่ไหม กิเลสอยู่ที่ไหน เราก็ต่อสู้ที่นั่น พอต่อสู้ขึ้นมาทุกคนมันก็ต่อสู้ด้วยความรู้สึกนึกคิดกับร่างกาย กิเลสมันอยู่ที่เรา อดอาหารอดอะไรต่างๆ ทรมาณ ทำทุกกริยาทั้งหมดเลย

มันไปไม่รอดนะ มันไปไม่รอดทั้งนั้น แต่ว่าปัญจวัคคีย์ส่งเสริมอยู่ เห็นถึงความ เข้มขัน เห็นถึงการกระทำ เห็นถึงการปฏิบัติ อืม มันมีความหวังใจ แต่เวลาองค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้าทดสอบแล้วด้วยความรู้สึกของตัวเอง เพราะมีบุญญาธิการ มันไป ไม่ได้แล้ว เพราะทรมาณตนกันลมหายใจจนสลบถึง ๓ คน

สลบก็คือตายนะ ถ้าคนสลบไปซ็อกไปนี่ถ้าไม่ฟื้นขึ้นมา ก็ตาย ก้นลมหายใจทุกอย่าง ทำทุกอย่างหมดแล้วนะ แต่ด้วยปฏิภาณด้วยบุญญาธิการของตัวเอง “เราไม่มีทางไปแล้ว” คิดถึงโคนต้นหว้า เราต้องฟื้นฟูร่างกายก่อน อานาปานสติ แล้วฉันอาหารของนางสุชาดา เพราะนางสุชาดาก็มีเหตุการณ์ต้องไปถวายอาหาร ต้องถวายเพราะเขาถือของเขา

ปัญจวัคคีย์ไปเห็นเข้า ทนไม่ได้เลยนะ “นี่กลับมาจริงๆ” ทิ้งไปเลย นี่ความเห็นโลก ความเห็นเป็นโลกกับเป็นธรรม แล้วความเห็นเหมือนกัน เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีความเป็นผู้นำ มีเขาวัวปัญญามากกว่า ฉันอาหารของนางสุชาดาแล้ว คินนี้จะนั่ง ถ้าไม่ได้ตรัสรู้จะยอมเสียชีวิตเลย ยอมตายเลย

นี่เอาเรื่องของหัวใจแล้ว เวลาอดอาหาร เวลาทำทุกรกิริยา มันเป็นเรื่องของร่างกาย เราดูสิ ความรู้สึกนึกคิดเรา เราทรมาณร่างกาย มันไม่ทวนกระแสกลับไปหัวใจ เพราะมันส่งออก การกระทำของเราก็ส่งออก มันส่งออกมาจากความรู้สึกนึกคิด เวลาคิดถึงอานาปานสติ อานาปานสติมันเป็นอย่างไรละ

อานาปานสติ กำหนดลมหายใจเข้ากำหนดลมหายใจออก จิตมันไปอยู่ที่ไหนละ มันเกาะลมไว้ มันไม่คิดถึงสิ่งใดเลย ขณะที่เกาะลมไว้จิตมันสงบเข้ามาเพราะอะไร เพราะคิดถึงโคนต้นหว้าที่เคยเกิดประสบการณ์มาแล้ว

คราวที่เป็นราชกุมาร เวลาจิตมันสงบแล้ว เงามองต้นหว้าไม่คล้อยตามไปเลย แล้วความสุขอย่างนั้นมันซาบซึ้งใจ ความสุขอย่างนั้นคิดถึงโคนต้นหว้า แล้วกำหนดลมหายใจ เวลาไปทรมาณตน ไปทำทุกรกิริยามา ๖ ปี จิตใจมันมีกำลังของมันอยู่แล้ว เพียงแต่ว่ามันยังไม่ถูกทางเท่านั้นเอง

พออานาปานสติ พอจิตเข้ามา เริ่มปฐมยาม บุปเพณิวาสานุสติญาณ มัชฌิมายาม จตุปปาตญาณ อสวัภยญาณสำเร็จเป็นพระอรหันต์นะ พอสำเร็จแล้ว เราพูดตรงนี้บ่อย เพราะอะไร เพราะให้เห็นว่าโลกกับธรรมไง แล้วตั้งใจนะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ารู้คัมภีร์ปฏิบัติมาเพื่อจะรู้สัตว์บนสัตว์ เพื่อประโยชน์กับสังคม เพื่อประโยชน์กับโลกทั้งนั้น มาเพื่อประโยชน์ของโลกเลย แล้วตั้งใจเต็มที่เลย แล้วพอประสบความสำเร็จมันก็ต้องพอใจดี

เรามีความรู้จริงแล้ว เราต้องการจริงแล้วเราจะไปช่วยโลกเลย กลับทอดอาลัยนะ เพราะโลกเขารู้กับเราไม่ได้ “จะไปสอนเขาได้อย่างไร?” เสวยวิมุตติสุขอยู่นะ แต่มันลึกลับซับซ้อนจนจะสอนกันไม่ได้

แต่เวลาเราเรียนทางวิชาการกัน เราเรียนทางโลกกัน เราเรียนเรื่องปัจจัยเราเรียนกันขึ้นมา เรียนบาลีเรียนต่างๆ เราเข้าใจไปหมด เราเข้าใจธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เข้าใจด้วยทางวิชาการนะ แต่จริงๆ ไม่รู้หรอก จริงๆ กิ่งง จริงๆ แล้วนิพพานมันเป็นอย่างไร ทางวิชาการแปลได้หมด เข้าใจได้หมด แต่มันเป็นอย่างไร?

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ารู้จริงขึ้นมา เพราะเขารู้กับเราไม่ได้ ทอดธุระนะ แต่ถึงที่สุดแล้วเพราะอะไร เพราะได้สร้างสมบุญญานิยาม พระสารีบุตรพระโมคคัลลานะ พระอัครสาวกได้สร้างมาหมดละ สร้างมาก็มันมีเบื้องหลังมา สร้างมาก็มันต้องมาเป็นแบบนี้ไง แต่มันต้องเป็นแบบนี้เพราะมีการสร้างมา

แต่ถ้าไม่มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาด้วยสิ่งใด ด้วยมรรคญาณ ด้วยมรรค ๘ นี่ไงนี้ศาสนาพุทธเรา

อริยสัจ ๔ สติปัฏฐาน ๔ มรรค ๘ สิ่งต่างๆ เป็นหัวใจที่เราจะรื้อค้นเข้ามาในหัวใจของเรา เราจะแก้ไขของเรา นี่ข้อเท็จจริงมันอยู่ที่นี้ คุณเวลามีการกระทำขึ้นมา มันเป็นความจริงขึ้นมา แล้วเขาจะรู้ได้อย่างไร ถึงสุดท้ายแล้วเล็งญาณนะ เล็งญาณต้องเอาคนที่มีความวิภาวะ คนที่มีหลักมีเกณฑ์ก่อน

คุณ ออาหารดาบส เพราะเคยทำสมาบัติมาด้วยกัน ก็ตายเสียแล้ว แล้วจะเอาใครดีล่ะ เอาปัญจวัคคีย์ เพราะปัญจวัคคีย์อุปัฏฐากมา ๖ ปี ก็ทำความสงบร่มเย็นมาด้วยกัน ทำความสงบเพราะอุปัฏฐากอยู่ที่ปฏิบัตินี้ล่ะ เพียงแต่ว่าปฏิบัติไม่มีครูบาอาจารย์ ปฏิบัติอุปัฏฐากไปแล้วปฏิบัติของท่านไป จิตใจมันก็มีพื้นฐาน แต่มันก็มีพื้นฐานแบบโลกๆ นั้นแหละ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะไปเทศนาว่าการ ยังมีการต่อต้านยังมีอะไรอยู่ แต่ถึงที่สุดแล้วเพราะได้สร้างมาด้วยกันอยู่แล้ว “เขอจงเงี้ยหลุงฟัง เราจะแสดง

ธรรมให้ฟัง” เทศน์ธรรมจักรไป พระอัญญาโกณฑัญญะรู้ขึ้นมา มันรู้ได้ขึ้นมาเพราะใคร รู้ได้เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใช่ไหม รู้ได้เพราะความรู้จริงใช่ไหม แล้ว ปัญจวัคคีย์ก็ต้องมีอำนาจวาสนา ด้วยเขาวินิจฉัยของตัวมันถึงจะรู้ได้จริง ถ้ารู้ไม่ได้จริงนะมันก็เป็นเรื่องโลกๆ หลบหลีกไปอย่างนั้น มีการหลบการหลีกไป ยิ่งหลบหลีกขึ้นไป

คูลี คูพระฉันทะ เป็นผู้ที่เอาม้ากัณฐะออกมากับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาออกมาบวชแล้ว ไปนั่งอยู่โอ้อ่อกมากนะ แล้วบอกว่า “ฉันเป็นคนเอาพระพุทธรูปเจ้า ออกเอง” คือถือตัวถือตนว่าพระพุทธรูปเจ้าเป็นของเขาๆ มีปัญหาไปหมด ไปอยู่ไหนนะโอ้อ่อกมาก ใครจะมาเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ต้องผ่านเขาก่อน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ไม่พูดอะไรสักคำนะ

แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพานสั่งพระไว้เลยนะ สั่งพระอานนทไว้ พระอานนทถามเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพาน พระอานนทนี่คร่ำครวญเลยละ

“สรีระขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะทำอย่างไร”

พระพุทธรูปเจ้าบอกว่า “ไม่ใช่สรีระของเธอ เป็นสรีระของชาวมัลลกะกษัตริย์เขา”

“ถ้าเกิดชาวมัลลกะกษัตริย์เขามาถาม ข้าพเจ้าจะตอบว่าอย่างไร?”

“ถ้าชาวมัลลกะกษัตริย์เขามาถามก็ตอบว่าให้ทำเหมือนกับจักรพรรดิ พันไว้ด้วยผ้าขาวแล้วใช้น้ำมันชุบแล้วพันด้วยผ้าขาวก็ขึ้นๆ บอกหมด”

“แล้วต่อไปถ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว ในศาสนานี้ก็ต้องเกี่ยวข้องกับผู้หญิง กับผู้ที่เข้ามาอุปัฏฐากในพระพุทธศาสนาให้ทำอย่างไร?”

“เธอไม่ควรพูดกับเขา”

“ถ้าจำเป็นจะพูดละพระเจ้าข้า”

“เวลามีความจำเป็น อยู่ด้วยกันมันก็ต้องสื่อสารกัน ถ้าจะสื่อสารกับเขามันก็ต้องมีสติ ถ้ามีสติแล้วค่อยคุยกับเขา ตั้งสติไว้”

แล้วพระพุทธเจ้าสั่งมาจนถึงเรื่องพระฉันทะ บอกให้ลงพรหมทัณฑ์พระฉันทะ ไม่ให้พระทั้งหมดคุยกับพระฉันทะ เพราะพระฉันทะคือมาก โอ้อ้อ ถือว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นสมบัติของตัวเอง เพราะออกบวชด้วยกัน เป็นคนเอาจค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าออกมาบวช ให้ลงพรหมทัณฑ์ อย่าให้พระพูดด้วย ให้ยกออกจากหมู่ไปเลย

แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังมีชีวิตอยู่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้พูดไหม เพราะมานั่งเฝ้าอยู่น้ำกุฏินะ ใครจะมาก็ต้องผ่าน พระอานนท์ยังไม่ทำเลย แต่พระฉันทะด้วยกิเลสตัณหาทะยานอยาก ด้วยความยึดมั่นถือมั่นของตัวเองว่าเป็นสมบัติของเขา เวลาบอกว่า ถ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว บอกพระอานนท์ให้ลงพรหมทัณฑ์ พอลงพรหมทัณฑ์ยกออกจากหมู่ พอเสร็จงานแล้ว พระอานนท์ ประกาศลงพรหมทัณฑ์พระฉันทะ พระฉันทะเสียใจมาก เพราะว่าโอ้อ้อมาก ตัวเองถือหน้าถือตามาก ทีนี้พอลงพรหมทัณฑ์ใครๆ ก็ไม่พูดด้วย

เพราะสมัยพุทธกาล สมัยโบราณนะ เขาเป็นสุภาพบุรุษ สิ่งใดที่มันเป็นเรื่องผิด ถ้าเขาไม่พูดด้วยนี่มันเสียหายมาก เข้าป่าไปเลยนะด้วยความเสียใจ พอเข้าป่าไป มันได้สำนึก พอได้สำนึกก็ไปประพฤติปฏิบัติ ประพฤติปฏิบัติก็เพราะมีบุญใจ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าออกบวช ก็ออกมาด้วยแล้วเอาม้ากลับ เวลาตั้งสติพระฉันทะขึ้นมา พระฉันทะสำเร็จเป็นพระอรหันต์ได้นะ พอสำเร็จเป็นพระอรหันต์แล้ว คุณความเห็นสี ก่อนหน้านั้น คิดว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นสมบัติของเรา เราเป็นคนพ้ององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าออกมาบวชเอง พอพาออกมาบวชแล้วนะ ใครจะทำสิ่งใดก็ต้องผ่านเขาใจ นี่ยึดมั่นถือมั่นเห็นใหม่ ความยึดมั่นถือมั่นว่า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นสมบัติของเขา แต่เวลาเขาลงพรหมทัณฑ์แล้วเขาประพฤติปฏิบัติในป่า

พอมันสิ้นกิเลสกลับมา ตอนที่พระอานนท์ลงพรหมทัณฑ์ก็เสียใจมาก เสียใจ เพราะว่ามี ความเสียหาย พอไปประพฤติปฏิบัติของพระฉันทะจนสำเร็จแล้ว กลับมาหาพระอานนท์ บอกว่า จะมาปลงอาบัติใจ ลงพรหมทัณฑ์แล้วจะให้สงฆ์ประกาศขึ้นมา แล้วจะอยู่กรรม แล้วจะให้สงฆ์ยกเข้าหมู่ใหม่

พระอานนท์บอกว่า “ไม่มีอะไรต้องให้อยู่แล้ว เพราะเวลาพระฉันนะไปประพฤติปฏิบัติสิ้นเป็นพระอรหันต์แล้ว มันจบแล้ว”

จบ แต่ถ้าเราเป็นปุถุชน เรายังมีความกังวลในหัวใจ เราต้องเดินตามธรรมวินัย ถ้าเราเดินตามความเป็นจริงขึ้นมา มันจะเป็นความจริงขึ้นมา ถ้าเราไม่เดินตามความเป็นจริงขึ้นมา มันก็เป็นเรื่องโลกๆ

เรื่องโลกๆ โดยยึดมั่นถือมั่นว่าสมบัติของเขา แต่พระอานนท์ไม่เห็นยึดมั่นถือมั่นสิ่งใดเลย พระอานนท์เปิดกว้างให้ทุกๆ คน พระอานนท์ทำแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ทั้งนั้น นี่คือความเป็นประโยชน์นะ

โลกมันเป็นอย่างนั้น ฉะนั้นเราประพฤติปฏิบัติกัน เราต้องการความจริง ถ้าเราต้องการความจริง เราปฏิบัติจริง เราเกิดเป็นชาวพุทธพบพุทธศาสนา แล้วเรามีเจตนา มีความตั้งใจจะประพฤติปฏิบัติ มันก็เหมือนนะ มันเป็นเวรเป็นกรรมของคน

ถ้าคนดี “กาในฝูงหงส์” เราบวชใหม่เราศึกษาใหม่นี้เหมือนกา กา โดยสัตยชาติญาณ เรามีกิเลสค้นหาความทะยานอยากไขว่ไขว่ คู้โอกาส กามันเที่ยวกินสิ่งของมันพอใจ มันก็ว่าของมันไป แต่ “ฝูงหงส์” ถ้ากาในฝูงหงส์ หงส์คือครูบาอาจารย์ที่เราหาได้ ครูบาอาจารย์ของเราถ้าเป็นความจริง ท่านจะดูแลปกป้องรักษาเรา จากกาจะเป็นฝูงหงส์นะ

แต่ถ้าเราไม่มีอำนาจวาสนา ด้วยกิเลสค้นหาความทะยานอยากนะ “หงส์ในฝูงกา” คำว่าหงส์ในฝูงกา เวลาเราบวชใหม่ คู้สิเรามีศรัทธามีความเชื่อ เวลาเราบวชขึ้นมา มันสะอาดบริสุทธิ์นะ สังเกตได้ไหมเวลาพระที่เขาบวชออกมาจากโบสถ์ เขาจะทำบุญกัน เขาบอกว่า “พระที่บวชออกมาจากโบสถ์ไม่มีอาบัติเลย” สดๆ ร้อนๆ เป็นภิกษุโดยฉู้ตติจตุตถกรรม สดๆ ร้อนๆ เขาจะทำบุญนะ คู้สิออกจากโบสถ์ เขาจะใส่บาตรด้วยปัจจัยต่างๆ เขาอยากจะทำบุญกัน นี้ด้วยความเชื่อของโลกเขา

ฉะนั้น ถ้าเราบวชออกมาด้วยฉู้ตติจตุตถกรรมออกมาเป็นพระ มันก็มีศักยภาพ เราเป็นศากยบุตรพุทธิโนรส เราเป็นบุตรขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันเป็น

หงส์ แต่ถ้าเรามีบาปมีกรรมด้วยกิเลสตัดหาความทะยานอยาก เราเป็นหงส์ไซ้ใหม่ แต่เราเชื่อคา เชื่อคาคือผู้นำใจ ถ้าผู้นำไม่มีหลักเกณฑ์ในหัวใจนะ มันเหมือนคา!

กามันเออาร์คเอาเปรียบ ยิ่งกาเหว่านะคูตี มันเอาไขไปให้คนอื่นฟัก ทุกอย่างมันทำอะไรไม่เป็นเลย แต่มันอาศัยเขาคำรงชีพ แล้วถ้ามันเป็นหงส์ในฝูงกาละ มันก็เป็นเวรเป็นกรรมของคน ฉะนั้นถ้าเราเป็นความจริง เราประพฤติปฏิบัติ “กาลามสูตร” เราต้องทำความจริงของเรา

เรามีความจริงของเรา เราเข้าเผชิญกับความจริงของเรา เราไม่หลบไม่หลีก ธรรมชาติหลบหลีก มันจะหลบจะหลีกของมัน เพราะการหลบหลีกคือเราไม่เอาจริงเอาจังของเรา เราจะได้สิ่งใดเป็นประโยชน์กับเราละ มันจะไม่ได้สิ่งใดมาเป็นประโยชน์กับเรา เพราะเราหลบเราหลีกของเรา

ความหลบหลีกนี้มันหลบหลีกโดยกิเลสตัดหาความทะยานอยาก หรือหลบหลีก เพราะว่าด้วยเขาวัวปัญญาที่เราไม่รู้จริงละ

การหลบหลีกเห็นใหม่ คูตี เวลาเราปฏิบัติกัน เราอยู่กับครูอยู่กับอาจารย์ ถ้าเราปฏิบัติตามความเป็นจริง เราจะได้ความจริงของเราขึ้นมา ถ้าเราอยู่กับครูบาอาจารย์แต่เราไม่ได้ปฏิบัติตามความเป็นจริงขึ้นมา แต่เราอยู่กับครูบาอาจารย์เห็นใหม่ มันเหมือนกาเกาะภูเขาทองนะ

อีกาเกาะภูเขาทอง ภูเขาทองใครก็กราบไหว้ ภูเขาทองเขาใส่พระบรมสารีริกธาตุทุกอย่างเขากราบไหว้เซ็ดบูชา แล้วเราเป็นอีกาไปเกาะอยู่ แล้วก็คอยหลบคอยหลีก มีศักยภาพคิดว่าตัวเองเป็นหงส์ คิดว่าตัวเองเป็นทอง ทองก็คือสีทองคำ แต่อีกามันสีดำ มันไปกันไม่ได้หรอก ฉะนั้นสิ่งที่มันหลบมันหลีก มันหลบหลีกอยู่กับครูบาอาจารย์ที่มีศักยภาพ ที่มีชื่อเสียงขึ้นมา มันก็มีศักยภาพขึ้นมาด้วย ฉะนั้นปฏิภาณของการหลบหลีก ถ้ามันหลบหลีกขึ้นมา เวลามันแสดงธรรมขึ้นมามันจะมีเขาวัวปัญญาได้ใหม่ มันมีเขาวัวปัญญาได้เพราะอะไร เพราะว่า “กาเกาะภูเขาทอง”

นี่ก็เหมือนกัน เพราะเราอยู่ใกล้ครูบาอาจารย์ แต่ความหลบหลีกมันทำให้กิเลสหน้าด่านนะ กิเลสมันเป็นกิเลสอยู่แล้ว ฉะนั้นยังเข้าไปอยู่กับครูบาอาจารย์ที่มีศักยภาพ

เป็นสิ่งที่เชื่อถือ มันยังเกิดทิวทัศน์ขึ้นมา มันยังหน้าด้าน การแสดงออกของกิเลส เวลา มันแสดงออกมา เวลาพุทธธรรมขึ้นมา มันเหมือนเลย มันเหมือนเพราะเรายู่กับครูบา อาจารย์มาใช่ไหม เราจะแสดงสิ่งใดเราก็แสดงได้เหมือนเลย แล้วเลวทรามกว่า เลวทรามกว่าเพราะมันหลบหลีก พอมันหลบหลีกขึ้นมาเพราะมันมีกิเลสค้นหาความทะยานอยาก ในหัวใจ

แต่การแสดงออกมาตัวเองก็รู้ เวลาอยู่กับครูบาอาจารย์ท่านพูดว่า

“ฟังจนชินหู พูดจนชินปาก แต่ใจมันด้าน”

ถ้าใจมันด้านก็เพราะเก็บความด้านนั้นไว้ในหัวใจ แล้วแสดงธรรมะออกไปนะ นี่ ใจ ศิลปะในการหลบหลีก ถ้ายังหลบหลีกเข้าไป มันยังทำให้กิเลสค้นหาความทะยานอยากยิ่งถลำลึกเข้าไป ยิ่งถลำลึกขนาดไหน มันก็สร้างแต่ปัญหา แล้วปัญหาของใคร? มัน ก็สร้างปัญหากับหัวใจนั้นล่ะ

หน้าไหว้หลังหลอก! เวลาต่อหน้าทำเป็นมีความสุขความรื่นเริง แต่ในหัวใจมัน เศร้าหมองนะ ความจริงมันคือความจริง! คุณิเวลาเราเจ็บไข้ได้ป่วยขึ้นมาในร่างกายของเรา เวลาไข้ขึ้นมาตัวร้อนขนาดไหนมันเป็นไข้ขึ้นมา เวลาคนไข้ขึ้นมามากๆ เขาต้องไข้ผ้าชุบน้ำเย็น แล้วให้ร่างกายมันได้ผ่อนคลายไข่ออกไปนะ

นี่ก็เหมือนกัน ในหัวใจมันมีของมัน ถ้ามันหลบหลีกเห็นใหม่ นี่อีกามันเกาะภูเขาทอง มันอาศัยสิ่งนั้น นี่งอกในฝูงหงส์หรือหงส์ในฝูงกาละ เพราะมันเป็นไปได้ทั้ง ๒ ฝ่าย ฝ่ายหนึ่งถ้าครูบาอาจารย์เป็นผู้ชี้แนะ ไม่มีหลักเกณฑ์ในหัวใจเลย

หงส์นะ พระบวชมาดีๆ เป็นผู้ที่ฝึกดีนะ มันชักนำกันไปจนเสียหาย นี่คือกาในฝูงหงส์ ครูบาอาจารย์เป็นสิ่งที่ดีเพราะเป็นหงส์ แต่เราเป็นกา เราจะแก้ไขของเราอย่างไร ถ้าเราทำความเป็นจริงของเราขึ้นมา เราจะเป็นความจริงของเราขึ้นมาได้ เราจะไม่หลบไม่ หลีกนะ

ความหลบหลีก เพราะมันมีอยู่ ๒ ประเด็น ประเด็น ๑ เพราะว่าเราปฏิบัติแล้วมัน ปฏิบัติไม่ได้ เราปฏิบัติแล้วมันไม่เข้าถึงสังขารมอันนั้น เราไม่ใช่หลบหลีก แต่มันไม่รู้ไม่

เห็น แต่สิ่งนี้ถ้าเราพยายามของเราละ ทัศนคติจะสั้นเข้า ปฏิภาณไหวพริบมาจากไหน คนเราที่มันมีความฉลาดแหลมคม มันมาจากไหน?

ความฉลาดแหลมคมก็เกิดจากการทำสมาธิภาวนานี้แหละ เราทำสมาธิภาวนา ถ้าไม่ถึงที่สุดแห่งทุกข์ มันจะเป็นพันธุกรรมทางจิต มันได้ตัดแต่งของมัน มันได้แก้ไขของมัน ถ้าได้ตัดแต่งแก้ไขของมัน เราพยายามจะทำทัศนคติให้สั้นเข้า เราพยายามของเรา คุณใช้เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย สร้างคุณงามความดีขนาดไหน

คุณในทศชาติ ๑๐ ชาติ พระเดมิย์ไป เวลาแกลิ่งเป็นไป เขาตัดหู ตัดจมูก ตัดทุกอย่างเลย เพราะอะไรเพราะมันมีคู่แข่งกรรม คู่เวรคู่แข่งกรรมเพื่อสร้างบารมีมา พันธุกรรมของจิตมันได้แต่งมา มันได้สร้างมา แล้วของเราละ เราทำมาขนาดไหน แต่ในปัจจุบันนี้เรามีความศรัทธา มีความเชื่อของเรา เราต้องพยายามมีขันติ มีความอดทน มีการกระทำของเรา

ถ้าเราทำคุณงามความดีของเรา มันจะไม่หลบไม่หลีก มันจะซื่อตรง คนเราถ้ามีความซื่อตรง มีความเป็นสุภาพบุรุษขึ้นมา มันจะเข้าไปสู่ความจริงนั้น กิเลสมันคอยเอารัดเอาเปรียบจิตใจเราอยู่แล้ว แล้วเราทนกับสิ่งเร้าของกิเลสไม่ไหว หลบหลีกไปมันทำให้กิเลสยิ่งหน้าด่านนะ ยิ่งหลบหลีกขนาดไหนมันยิ่งทำให้กิเลสของเรามันพองตัวขึ้นมา

เราปฏิบัติกันเพื่ออะไร เราปฏิบัติกันเพื่อชำระกิเลสใจให้ไหม แต่ถ้ามันชำระกิเลสได้ เราไม่หลบหลีก เราเผชิญหน้ากับมันเลย ถ้าเผชิญหน้า คุณ พุทโธก็ได้ ปัญญาอบรมสมาธิก็ได้ เราต้องเผชิญหน้ากับมัน เราไม่หลบหลีก มันจะมีความทุกข์ความยากขนาดไหน เราก็ต้องสู้กับมัน

เพราะโลกเขาก็ทุกข์ก็ยากของเขา โลกเขาทำของเขา เขาก็ทุกข์ยากของเขา เราเกิดมา “ทุกข์เป็นอริยสัจ ทุกข์เป็นความจริง” แต่เพราะมันเป็นความพอใจ เราก็ว่ามันเป็นความสุข ทุกข์เกิดขึ้น ทุกข์ตั้งอยู่ แล้วก็ทุกข์ดับไป มันมีอะไรที่เป็นแก่นสารมีความจริงอยู่บ้างล่ะ มันไม่มีอะไรเป็นแก่นสารเป็นความจริงเลย

แต่ด้วยการเกิด ด้วยผลของวิญญูะ ด้วยการเกิดของบุญกุศล ด้วยเกิดเป็นมนุษย์ มันยังมีกฎหมายรองรับ ถ้าเกิดเป็นสัตว์ เกิดเป็นเปรตเป็นผีมันก็เป็นอีกสถานะหนึ่ง

ในปัจจุบันธรรม ปัจจุบันนี้เราเป็นมนุษย์ แล้วมีสติปัญญา เชื่อมั่นในสังขธรรม ในเมื่อโลกมันซ้อนกันอยู่ ธรรมกับโลกมันอยู่ด้วยกัน เรื่องของโลก โลกเขาต้องมีความมั่นคงในชีวิต เขาทำของเขา เขามีสิ่งใดเพื่อความมั่นคงของชีวิต มั่นคงขนาดไหน มันสู้สังขธรรมไม่ได้ ถ้าเรามีสังขธรรมขึ้นมา เราจะมีจุดยืนมากน้อยแค่ไหน ถ้าเรามีจุดยืนของเราขึ้นมา เรามีสติปัญญาของเรา งานภายในใจ งานของเราคืองานอริยทรัพย์ ทรัพย์ภายนอก ทรัพย์สมบัติหากันมาก็ยากแค้นแสนเข็ญอยู่แล้ว เรื่องการหาทรัพย์นี้

การหาทรัพย์ หาทรัพย์มาทำไม เวลาเป็นหนี้ ถ้าเรามีทรัพย์ขึ้นมา เราก็ปลดหนี้เรา เวลาทุกข์ ทุกข์ด้วยความเป็นหนี้ ทุกข์ด้วยความอยากหายจากการเป็นหนี้ ทุกข์ขึ้นมา เพราะมีข้าวของเงินทองจะต้องรักษา แต่ถ้าเรามีความดำรงชีวิตของเราได้ แล้วเราจะประพฤติปฏิบัติของเรา นี่ไงเราตั้งสติของเราขึ้นมา อ้อ.. สติเป็นแบบนี้ เวลาจิตสงบขึ้นมา จิตสงบมันเป็นแบบนี้

ในปัจจุบันนี้ะ เราเถลไถลกันจนว่า สติ สมาธิหรือปัญญา นี้ บอกว่ามันจะเป็นเองๆ โดยธรรมชาติของมันเลย เห็นไหม หลบหลีกจนจิตมันด้าน พอจิตมันด้านแล้ว มันก็จะเคลมเอาว่าสิ่งใดเป็นธรรม เพราะอะไร เพราะศิลปะในการหลบหลีก มันหลบไป หลีกมา นี่! หงส์ในฝูงกา

ถ้าไปเจอครูบาอาจารย์อย่างนั้น ที่บอกว่า “สิ่งใดจะเกิดขึ้นเอง ไม่ต้องมีการกระทำ ทำให้มันทุกข์ทำไม เพราะยังทำก็คือการทุกข์”

อ้าว.. ถ้ามันทำแล้วเป็นทุกข์ขึ้นมา แล้วทำไมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า บอกว่า “อริยสัจ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค” ละ

“ทุกข์ควรกำหนด สมุทัยควรละ นิโรธเกิดจากมรรคญาณ “

แล้วทุกข์ไม่ควรกำหนดมันจะไปจบกันที่ไหน ทุกข์ไม่กำหนด เราไม่มีโจทย์ เราไม่มีสิ่งใดเลย เราไม่มีการกระทำอะไรเลย แล้วมันจะทำสิ่งใดขึ้นมาให้เป็นผลมาตอบ โจทย์นั้นละ

นี่ก็เหมือนกัน ชีวิตนี่คืออะไร? ชีวิตนี้มาจากไหน? แล้วสิ่งที่เป็นอยู่นี้มันทุกข์กันที่ไหน นี่เป็นเรื่องของโลกเขา “ทุกข์..ทุกข์เพราะเราขาดแคลน ทุกข์เพราะเราไม่มี” ก็แสวงหากันมาจนท่วมท้น แล้วมันหายทุกข์ใหม่ล่ะ มันหายทุกข์ได้หรือเปล่า มันก็มีทุกข์อันอื่นต่อไป

ทุกข์อย่างหยาบ ทุกข์อย่างกลาง ทุกข์อย่างละเอียด ทุกข์มันก็มีของมันตลอดไป คนขาดเงินทองก็บอกว่า “ถ้าเรามีเงินทองก็จะมีความสุข” แสวงหามาจนมีเงินทอง “ถ้าเรามีมากกว่านี้จะมีความสุข” แสวงหามากจนไม่มีที่จะเก็บ “ถ้ามีสิ้นฟ้าแล้วมันจะมีความสุข” นี่ไง ที่ไหนมันจะถึงที่สุดแห่งทุกข์ได้ล่ะ

แต่ถ้าเราประพฤติปฏิบัติของเราขึ้นมา เราไม่หลบไม่หลีกนะ เราตั้งสติของเรา พุทโธก็ได้ ปัญญาอบรมสมาธิก็ได้ ถ้าไม่หลบไม่หลีกมันจะเข้าสู่สังขาร เพราะหลบหลีกมันมีอยู่ ๒ ประเด็น ประเด็น ๑ คือโดยกิเลสค้นหาความทะยานอยากพาหลบหลีก แล้วเราก็ร่วมมือด้วยใจ พอเราร่วมมือด้วย แสดงว่าเราทำลายตัวเรานะ เพราะเราบวชมาเพื่อสิ่งใด เราบวชมาเพื่อสังขาร เพื่อคุณงามความดี เพื่อความจริง

ถ้าเราหลบหลีก หลบหลีกนั้นมันทำลายเรา ทำลายเราเพราะอะไร เพราะชีวิตของเรา ชีวิตนี้มีการพลัดพรากเป็นที่สุด ทุกคนต้องตายไป แล้วถ้าเราปฏิบัติตามความเป็นจริง เราจะได้สมบัติตามความเป็นจริง ถ้ามันปฏิบัติแล้วไม่พบไม่เห็นใช่ไหม เวลาจะฆ่ากิเลส ต้องเผชิญหน้ากับกิเลส ขุดคุ้ยหามันด้วยสัมมาสมาธิ ขุดคุ้ยหามันแล้วพิจารณามัน จนถึงจะชำระมันเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป

แต่ถ้าเราไม่เจอ เราทำของเราไม่ได้ เราก็ไม่หลบหลีก เราก็พยายามทำความสงบของใจ เราก็พยายามสร้างจิตใจมาให้มีเขาวัวให้มีปัญญา มีเขาวัวมีปัญญาเพราะเหตุใด?

“ทำบุญร้อยหนพันหน ไม่เท่ากับถือศีลบริสุทธิ์หนหนึ่ง

เราถือศีลบริสุทธิ์ร้อยหนพันหน ไม่เท่ากับทำจิตให้สงบหนหนึ่ง

เรามีความสงบร้อยหนพันหน ไม่เท่ากับเราเกิดปัญญาหนหนึ่ง”

คู่มือเราทำบุญร้อยพันพัน กับเราถือศีลให้เป็นปกติหนหนึ่ง แล้วศีลของเรามันเกิดสมาธิขึ้นมา เพราะมันเป็นความจริงอย่างนี้ เพราะมันมีศีลมีธรรมเกิดขึ้นมาในหัวใจ มันจะไม่หลบหลีก

สิ่งที่หลบหลีก หลบหลีกเพราะสิ่งใด หลบหลีกเพราะมันมีกิเลสในหัวใจ หัวใจมันปลิ้นปล้อนมันหลอกลวงเรา คู่มือ หงส์ในฝูงกา เวลาของมันหลอกเราละ เวลาครูบาอาจารย์เขาหลอกเราละ เขาพูดปลิ้นปล้อน เขาพูดของเขาไป แต่ไม่มีหลักมีเกณฑ์ แต่ถ้าหงส์มันมีสติปัญญาละ มันจะรู้เลยว่า หงส์กับกาเวลามันขันจะไม่เหมือนกัน มันร้องไม่เหมือนกัน

นี่ก็เหมือนกัน เวลาพูดแล้ว สัจธรรมมันคือสัจธรรม สัจธรรมมีหนึ่งเดียว เวลาพูดแสดงออกมันจะเป็นหงส์หมด มันจะพูดออกมาเหมือนกันเลย ถ้ามันเหมือนกัน เรามีสติปัญญาของเรา เราพิจารณาของเราได้

เราทำความเป็นจริงของเรา เรามีครูบาอาจารย์ที่ดี เราทำของเราละ อำนาจวาสนาถ้ามันเป็นอย่างนี้กว้างไว้ หนึ่ง แต่เราจะไม่ทำให้กิเลสมันพอกพูนขึ้นมา เราจะไม่หลบหลีกจนจิตใจมันด้าน เวลาจิตใจมันด้านแล้วมันอ้างกรรมนะ เพราะอะไร เพราะกามันเกาะภูเขาทอง แล้วบวชเป็นพระนะ

ประเพณีวัฒนธรรม เขาบอกว่ามีพระเจ้าจะยกไว้ อย่งไรก็แล้วแต่ พระท่านศีล ๒๒๗ ข้อ ศีลท่านมากกว่า ทุกอย่างมากกว่า เขาจะยกไว้ พระเราก็เลยทำหลบหลีก กิเลสมันหลบหลีก ไม่เคยทำความสงบของใจ ไม่เคยได้เห็นตามความเป็นจริงขึ้นมา มันเลยสนุกของมันไง มันสนุกเพราะว่า สังคมเขายอมรับ สังคมเขาเชื่อถือ

แต่ถ้าเราจะเอาความจริง เราเกิดมาเป็นชาวพุทธพบพุทธศาสนา แล้วเราออกบวชเพื่อจะชำระกิเลส เราจะต้องมีสัจจะ ถ้ามีสัจจะ มันก็เป็นศีล สมาธิ ปัญญา ตัวศีลนี้แหละตัวสำคัญ เพราะตัวศีลเห็นไหม เวลาคนภาวนาพุทโธๆ นะ ถ้ามันผิดศีล เราพุทโธๆ ศีลมันจะบอกว่า “เรานี้โกหกตัวเอง เราทำเป็นปาจิตติย ทุกกฐปาจิตติย นิสสัคคิยปาจิตติย” มันจะรู้ของมันนะ

ถ้ารู้ของมัน ถ้าคนซื่อสัตย์ ไม่หลบไม่หลีกนะ เวลาเดินจงกรมมันก็บอก “เอ็ง โทกตัวเอง” เพราะไอ้ตัวนิเวศธรรม ความนิเวศมันเป็นความกังวล นิ่งอย่างไรก็ไม่สงบหรอก ถ้าเราคนมีสติเราคนฉลาด เราจะบอกเลย อันนี้เป็นความผิด ถ้ามีพระเราจะปลงอาบัติ ถ้าเป็นกลางคืน มันเป็นตอนเที่ยงคืน ที ๑ พระเขาก็จำวัดกันอยู่ ถ้าเราจะปลงอาบัติ อย่างนี้จิตใจมันก็ดีขึ้น แล้วถ้าพูดถึงถ้าเป็นกลางวัน ถ้าเป็นสิ่งใดเป็นกังวลนะ ปลงอาบัติทันที

พระเราเวลาปฏิบัติกันเขาทำกันอย่างนั้น เวลาทำเป็นความผิดเป็นอะไรต่างๆ มันรู้ว่าว่าเป็นความผิด พอรู้ว่าเป็นความผิดปั๊บ ใจนี้รวนแล้ว ไม่เป็นปกติแล้ว แต่ถ้าเราไม่มีความผิดเลย จิตใจมันมั่นคง พอจิตใจมันมั่นคงเราจะกำหนดพุทโธก็ได้ เราใช้ปัญญาอบรมสมาธิก็ได้ แล้วเราตริกันในธรรมก็ได้ ธรรมารมณ์ เราตริกันในธรรมขึ้นมาเพื่อฝึกหัดหัวใจ ถ้าฝึกหัดหัวใจ เราไม่หลบหลีกสิ่งใดเลย เราจะเผชิญกับความจริง ความจริงมันคืออะไร ความจริงมันคือความรู้สึกเรานี้แหละ ความรู้สึกที่มันเป็นปกติ ความรู้สึกของเราที่มันพุ่งชาน ความรู้สึกของเราที่มันเกิดจากใจนี้

การประพฤติปฏิบัติคือการควบคุมใจของเรา การประพฤติปฏิบัติคือต้องการรู้ถอนกิเลสในหัวใจของเรา เพราะในหัวใจของเรามันเป็นความรู้สึกของเรา มันเป็นคุณสมบัติของเรา มันพาเรามาเกิดแล้วเราก็กองตัวเราเอง ไปมองแต่โลกธรรม ๘ มองแต่สิ่งรอบข้าง มองแต่ปัจจัยเครื่องอาศัย แต่ไม่เคยมองความรู้สึกอันนี้ที่มันมีคุณค่าเลย คุณิเราเป็นพระ เรามีบริวาร ๘ โยมนะเขามีเครื่องอาศัยของเขา เราก็กองมองกันว่าสิ่งที่เป็เครื่องอาศัยจะเป็นแพ้นั้น จะมีความสวยความงาม จะมีคุณสมบัติดีเลิศ แต่ลืมตัวเองหมดเลย

แต่ถ้าเรามีสติปัญญาขึ้นมา มันจะมองกลับมาที่ใจของเรา สิ่งนี้เป็นปัจจัยเครื่องอาศัยเท่านั้น พระเรามีบริวาร ๘ ถือผ้า ๑ ผืน ฉันทมือเดียวอะไรต่างๆ การฉันทมือเดียว ในการประพฤติปฏิบัติ เราไม่หลบไม่หลีกสิ่งใดเลย เราจะสู้กับความจริง แต่ถ้ามันหลบหลีกนะ มันอยากได้ของดีๆ

คุณิใน สมัยพุทธกาล เวลาพระจะออกบิณฑบาต เข้าขึ้นมา “วันนี้เขาจะใส่บาตรอะไรเรา” มีสตินะ “วันนี้จะใส่บาตรอะไร” คือนึกอยากตามกิเลสไป ถ้าอย่างนั้นกิเลสมัน

กินก่อน อย่างนี้ไม่บิดบาบัต ไม่ให้กิน เราก็ไม่กินด้วยเพราะเราไม่บิดบาบัต เราก็ไม่ได้
 ฉันทัน พอเราไม่ได้ฉันทัน ก็เลสมันก็ไม่ได้กิน แต่พอกิเลสมันคิดนะ “วันนี้ออกบิดบาบัตเขา
 จะให้อะไรเรา” อยากจะได้ของประณีต อยากได้อะไร อย่างนี้ไม่พบบิดบาบัต ไม่พบบัน
 พอตัวเองไม่ได้ฉันทัน ก็เลสก็ไม่ได้กิน

นี่ไงมันมีสติ ถ้าศีลมันสมบูรณ์ ศีล สมาธิ ปัญญา ถ้ามีสติปัญญาขึ้นมา เราจะเริ่มมี
 พื้นฐานขึ้นมา ศีล ความไม่หลอกลวงตัวเอง ถ้าจิตใจมันฝึกขึ้นมาจนชื้อตรงกับเรา ใจ
 เรื่องความหลบหลีก ศิลปะการหลบหลีก หลบหลีกจนใจมันด้าน หลบหลีกจนมันมี
 โวหาร มันมีโวหารเพราะมันอยู่กับครูบาอาจารย์ ครูบาอาจารย์ท่านเทศนาว่าการตลอด
 เรานั่งฟังอยู่ทุกวันมันก็มีโวหาร แล้วกิเลสเต็มหัวใจ มันก็ใช้โวหารนั้น ตัวเองก็หลบหลีก
 ความจริง แล้วก็อาศัยกรรมของครูบาอาจารย์นั้นออกไป

มันไม่ใช่ราชสีห์หรือก มันไม่เป็นความจริง แต่ถ้าเป็นความจริงนะ มันจะมี
 ประสบการณ์จริง เราตั้งสติของเรา แล้วเรามีศีลของเรา ชื้อสัตย์กับเรา ทำตามความเป็น
 จริงของเรา เราอยู่กับครูบาอาจารย์ เราเป็นกา เราบวชใหม่ ครูบาอาจารย์ท่านเป็นทองคำ
 กามันเกาะภูเขาทองคำ เราก็พยายามจะสร้างของเรา

ภูเขาทองคำนั้นเป็นสังขธรรม เป็นธรรม แล้วภูเขาทองคำที่เราอาศัยครูบาอาจารย์
 นั้น ท่านเป็นทองคำจริงๆ แต่เรายังเป็นกา ถ้าเราหลบหลีกด้วยต้นหาความทะยานอยาก
 เราก็พยายามว่า “ฉันทันเป็นทองคำนะ” อิกามันเป็นทองคำไปไม่ได้หรือ เราต้องตั้งสติของ
 เรา เราจะต้องฝึกของเรา เราจะต้องตัดแปลงของเรา เราจะต้องทำความเป็นจริงของเรา

ถ้าทำตามความจริงของเรา นะ ครูบาอาจารย์ท่านสอนอย่างไร ขอนิสัยจนได้นิสัย
 แล้ว เราก็เอาข้อวัตรปฏิบัติเป็นเครื่องอยู่ พอจิตใจมันมีเครื่องอยู่ เราก็ทำตามนั้น เรามี
 เวลาของเรา เราก็พุทโธๆ ของเรา เข้าทางจงกรมของเรา นั่งสมาธิของเรา พยายามทำใจ
 ของเราให้สงบมา ถ้าใจของเราสงบขึ้นมาได้ รมเย็นขึ้นมาได้ เราออกใช้ปัญญา ถ้าออกใช้
 ปัญญามันรู้ของมัน มันเห็นของมันนะ

“รูป รส กลิ่น เสียง เป็นบัวงดอกไม้แห่งมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร”

แต่ถ้าเป็นตำราก็คือตำรา เป็นของครูบาอาจารย์ก็เป็นของครูบาอาจารย์ เป็นของหมู่คณะก็เป็นของหมู่คณะ แต่จิตใจเราเสรีหมอง จิตใจเรามันมีสิ่งต่างๆ กอดวางอยู่ตลอดเวลา แต่พอเรามีสติมีปัญญาขึ้นมา พุทโธๆ แล้วจิตมันสงบ แล้วไปไหนบางทีบอกว่ามันพุทโธแล้วไม่สงบ ถ้าไม่สงบเพราะเหตุใด?

มันก็เริ่มตั้งแต่เราอยู่กันอย่างไร เราปล่อยสติเราพลังผลอทั้งวันเลย ถึงเวลาเดินทางกรมก็บอกจะบังคับให้มันพุทโธ ให้จิตใจมันอยู่ มันไปเกาะเกี่ยว มันไปแสวงหาสิ่งที่มันหมักหมมในใจไว้มหาศาลเลย แล้วเราก็จะให้มันสงบๆ แต่ถ้าเราภาวนาแล้วมันไม่ได้ผล เราจะเริ่มต้นแล้ว

ตั้งแต่ตื่นนอน ตื่นนอนแล้วเราทำสิ่งใดบ้าง บิณฑบาตกลับมาแล้ว เราจัดหาสิ่งใดลงบาตรเราบ้าง เราฉันแล้วเวลาเรากลับไปเดินทางกรม ง่วงเหงาหาวนอนไหม ถ้ามันไม่ง่วงเหงาหาวนอน ทำไมเราทำของเราไม่ได้ มันจะหาเหตุหาผลทั้งนั้น พอหาเหตุหาผลเราก็จะเห็นโทษ พอเห็นโทษขึ้นมา เราก็จะตั้งสติของเราขึ้นมา ตั้งสติตั้งแต่เช้าเลย ตั้งแต่ตื่นนอนขึ้นมาเราจะตั้งสติดูแลหัวใจของเรา

อย่าคิดอย่างนี้ อย่างนี้ไม่ควรคิด ให้ควรคิดถึงสิ่งที่ดี ทำไมครูบาอาจารย์ท่านทำของท่าน ประสบความสำเร็จของท่าน ท่านทำแล้วผ่านไปได้ เรายังผ่านไม่ได้ อันนี้เราต้องพิสูจน์ของเรา เราอย่าน้อยเนื้อต่ำใจ เพราะเราอาศัยครูบาอาจารย์อยู่แล้ว

สิ่งนี้พ่อแม่ครูบาอาจารย์ของเรา ท่านดูแลเราอยู่แล้ว เราต้องพัฒนาตัวเรา ถ้าเราพัฒนาตัวเรา มันก็มีสติยับยั้งความคิด ยับยั้งความคิดมันก็ยับยั้งกิริยาทั้งหมด มันก็ไม่มีสิ่งใดออกกระทบกับใจ ที่นี้พอเข้าทางจงกรม มันก็มีช่องทางที่จะเป็นไปได้ นั่งสมาธิภาวนามันก็มีช่องทางที่จะเป็นไปได้ เราก็ต้องตั้งสติของเราขึ้นมา นี่ใจมันไม่หลบลีก มันเข้าเผชิญ

ถ้าเข้าเผชิญนะ จิตไม่สงบก็รู้ว่าไม่สงบ ถ้าจิตมันสงบก็รู้ว่ามันสงบ พอจิตมันสงบขึ้นมาแล้ว ความคิดความอ่านจะแตกต่างกัน เห็นบุญเห็นคุณของศาสนา เห็นบุญเห็นคุณไปหมดเลย เพราะอะไร เพราะโลกเขาปากกัดตีนถีบกันไป แต่เราดำรงชีวิตของเราแบบน้ำมันเครื่องหยอดล้อเกวียนพอให้หมุนไปได้

ชีวิตของเรามีเท่านี้จริงๆ ถ้าฉันมาก ฉันสิ่งใดที่ไม่มีสติปัญญา มันทำให้ง่วงเหงา หาวนอน มันทำให้การประพฤติปฏิบัตินี้มีแต่อุปสรรค แต่เราฉันเพื่อดำรงชีวิต เหมือนเราหยอดน้ำมันนั่นพอให้ล้อเกวียนนั่นหมุนไปได้ การประพฤติปฏิบัติมันก็จะ สะดวกสบายขึ้นมา เราจะเห็นของเราเลย

ถ้าอาหารมากเกินไป ธาตุชั้นมันทับจิต ถ้าอาหารมันพอประมาณ ถ้ามันเข้าได้ เข้าเต็ม อดมันอีก พอลดขึ้นไป สิ่งของมันจะมากดทับจิตมันก็ไม่รุนแรง เราก็มีสติปัญญาของเรา เราพยายามพุทโธๆ ของเรา ใช้ปัญญาอบรมสมาธิของเราขึ้นมา มันเริ่มได้เหตุ ได้ผลขึ้นมา นี่ไงเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เรามีสติปัญญาของเราขึ้นมา มันเป็นประโยชน์กับเราทั้งนั้นเลย

ถ้ามีสติ มีสมาธิ ปัญญาที่เกิดขึ้น แล้วพอทำสิ่งนี้ ใครเป็นคนบังคับตัวเอง? ครูบา อาจารย์ที่ไหนท่านบังคับเรา มันเป็นความสมัครใจทั้งนั้น มันเป็นความเห็นคุณทั้งนั้น ความเห็นคุณเพราะเรามีสติปัญญา เราเห็นคุณในข้อวัตรปฏิบัติไง เห็นคุณในธุดงค์วัตร ใจ

ธุดงค์วัตร ๑๓ เป็นเครื่องขัดเกลากิเลส ศีล สมาธิ นี่เป็นเครื่องขัดเกลากิเลส ถ้า มันเครื่องขัดเกลาเราจะมีปัญญา เราจะเห็นคุณ เห็นคุณว่าทำกรรมแล้วมันได้ประโยชน์ ขึ้นมา ได้ประโยชน์ขึ้นมาเพราะอะไร เพราะเราไม่หลบลีกใจ เราเผชิญกับมัน เราเผชิญ กับใคร ก็เผชิญกับกิเลสของตัวเอง เราเกิดมาด้วยอวิชชา เราเกิดมาด้วยความหลง เราเกิด มาด้วยความไม่รู้ เราถึงเกิดเป็นมนุษย์มา

แต่เกิดมาได้มนุษย์สมบัตินี้เป็นอริยทรัพย์ ทรัพย์ที่เราได้ประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เพราะเป็นอริยทรัพย์ เพราะเราพบพระพุทธศาสนา เราถึงได้ทำความเป็นจริงขึ้นมา พอ จิตมันสงบขึ้นมา มันก็มีเขาวัวมีปัญญาขึ้นมา มันยับยั้งได้หมดเลย

แต่เดิมสิ่งใดผ่านมาเราจะยับยั้งไม่ได้ เพราะมันเป็นธรรมชาติ เพราะคนก็ต้องอยู่ ด้วยอาหารใช้ใหม่ อาหารนี้มันก็เป็นศีลเป็นธรรมใช้ใหม่ เพราะเราบิณฑบาตมาด้วยความถูกต้องชอบธรรม มันเป็นธรรมมันไม่มีอะไรผิดเลย มันเป็นคุณประโยชน์เป็นคุณ งามความดีด้วย มันเป็นความดีเพราะบิณฑบาตเป็นวัตร ในเมื่อภคัสถ์เขาก็ได้ทำบุญ กุศลของเขา เขาได้ทำหน้าที่ของเขา เขาได้ตัดข้าวปากหม้อของเขาได้ใส่บาตรมา เขาได้

ทำบุญกุศลเขามีความสุขของเขา เขาเกิดใส่ศิระ เขาเกิดใส่บนหัวนะ กว่าเขาจะตัดบาตร เขาตัดแล้วเขาก็มีความสุข เขาก็อุทิศส่วนกุศลให้แก่เจ้ากรรมนายเวรของเขา เขาได้ประโยชน์แล้ว

เราบิดขนาดมากี่ด้วยความถูกต้องชอบธรรม ได้มานี้มันสิทธิของเราทั้งนั้นเลย ทำไมเรามีสติปัญญาเล็กน้อยสัน โดษว่า เอาเท่านี้ก็พอ เอาเท่าที่ห้าคำ ๒ คำเพื่อดำรงชีพนี้ก็พอ สิ่งที่เหลือเราก็เอาทำประโยชน์ต่อไป ให้ทานต่อไป

ใครเป็นคนคิด ใครเป็นคนทำละ ถ้ามีการเข้าเผชิญกับสัจจะความจริง มันจะเป็นคุณงามความดีไปหมดเลย แล้วพอจิตมันสงบขึ้นมา มันสงบขึ้นมาเพราะเราพอใจ มันจะไม่ทำอะไรเบียดเบียนหัวใจ มันจะไม่ทำอะไรทำให้เราเดือดร้อนกับช่องหัวใจเลย เพราะเราทำมาด้วยความถูกต้องชอบธรรมแล้วเรายังมักน้อยในสิ่งที่เราได้มา แล้วสิ่งที่เกินมาก็ทำประโยชน์ต่อไป

แล้วพอมันพอใจขึ้นมา นี่ไงมันไม่มีนิวรณ์ธรรม มันไม่มีความลังเลสงสัย มันไม่มีอะไรปิดกั้นจิตเลย แล้วมันมีการกระทำด้วยความเป็นจริง เวลาเราบอกเรามีปัญญานะ โอ้โฮ เรามีปัญญามีทางวิชาการ เรารู้ไปหมดเลย แต่เราไม่มีสติปัญญาเอาชนะตัวเองเลย แต่เมื่อเรามีสติปัญญาเอาชนะตัวเอง ปัญญาแก่นี้แหละ แค่อำนาจของเราไว้ในอำนาจของเรา อย่าให้มันไปตามตา ตามหู ตามจมูก ตามลิ้น ตามกาย ตามใจ

รูป รส กลิ่น เสียง เป็นบ่วง เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร แล้วก็ไม่ทันมัน แล้วมันก็เป็นจี๊เข้า มันรัดคอตลอด บ่วงของมาร พวงดอกไม้แห่งมารมันก็มาขูมาเหย่ แล้วเราก็ไปนี้ฉลาดทุกเรื่องเลย! แต่กับตัวเองนี่โง่งนาคูเลย.. แล้วยังหลบยังหลีกอีกนะ ยังว่าตัวเองเก่งอีกนะ ยังไปเทศน์สอนเขาอีกนะ สิ่งนี้ไม่ดีๆ ใ้ที่ว่าไม่ต้องทำสิ่งใดเลย มันจะหายไปเองนะมันดี

มันจะดีตรงไหน? ดีเพราะตัวเองยังไม่รู้จักตัวเอง ดีเพราะตัวเองยังไม่เห็นตัวเอง แต่ถ้าเราทำตามเป็นจริงของเรา จิตมันสงบเข้ามา ปัญญามันเกิดขึ้นมา วัตรปฏิบัติดำรงชีวิต มันเป็นเรื่องคุณงามความดีไปทั้งนั้นเลย

ในเมื่อคุณงามความดีเพราะอะไร เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวาง
 ธรรมและวินัยฝากไว้กับพุทธบริษัท ๔ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา อุบาสกอุบาสิกา
 เขาก็ปลื้มใจของเขา เขาได้ทำบุญกับพระที่เขาไว้เนื้อเชื่อใจ เขาทำบุญด้วยหัวใจของเขา
 ด้วยความสะอาดบริสุทธิ์ พระก็ได้ดำรงชีวิตแบบศากยบุตรพุทธชินโนรส เลี้ยงชีพด้วยปลี
 แข็ง มันก็สะอาดบริสุทธิ์

ความสะอาดบริสุทธิ์ขึ้นมา สังคมก็ร่มเย็นเป็นสุข แล้วเรามีสังขจะมีความจริง
 ขึ้นมา ทำความสงบของใจขึ้นมา ถ้าใจมันสงบแล้ว ความรู้ความเห็นที่มันมีสติปัญญา
 ขึ้นมา มันชัดเจนขึ้น มันควบคุมตัวเองได้มากขึ้น แล้วสังคมมันจะมีความร่มเย็นเป็นสุข
 แต่สังคมก็คือสังคมไซ้ใหม่ แล้วเราละ พอเป็นเราขึ้นมาเราก็มีสติปัญญาอ่อนทวนกระแส
 กลับมา จิตสงบแล้วให้ออกฝึกหัดใช้ปัญญา

ปัญญา ถ้าไม่มีการฝึก ไม่มีการใช้ ปัญญาไม่เกิดหรอก เพราะว่าปัญญามันจะเกิด
 จากสัมมาสมาธิ.. “ศีล สมาธิ ปัญญา” ศีลที่สะอาดบริสุทธิ์ ทำให้เกิดสมาธิที่เป็น
 สัมมาสมาธิ เพราะมีศีล มีการกระทำ ไม่มดเท็จ ไม่หลอกลวง ไม่หลบไม่หลีก ไม่ทำให้
 จิตนี้มีแต่ความหน้าด้าน แล้วมันไม่หน้าด้านไม่หลอกลวง

ศีลที่สะอาดบริสุทธิ์จะทำให้เกิดสมาธิที่มั่นคงแข็งแรง สัมมาสมาธิที่สะอาด
 บริสุทธิ์จะทำให้เกิดปัญญาการชำระกิเลส สมาธิอันนี้ ถ้ามันร่มเย็นเป็นสุขขึ้นมา ออกชุด
 คู้หา เขาบอกว่า “พิจารณาเห็นกายๆ” การเห็นกายนะเห็นได้ด้วยอำนาจวิเวก เรา
 ประพฤติปฏิบัติ ถ้าจิตมีอำนาจวิเวกจิตสงบมันจะเห็นกาย แต่ถ้าสงบต่อไปจะเห็น
 หรือไม่เห็นละ ถ้าเราไม่มีการฝึกหัด

คูสิ นักบินเขาขับเครื่องบิน ถ้าเขาไม่ได้ขับเครื่องบินโดยกาลเวลาที่เนิ่นนาน
 เกินไป เขาต้องฝึกหัดใหม่หมดเลยนะ นี่ก็เหมือนกัน ความเร็วของใจ ใจนี้เร็วมาก ถ้า
 สติปัญญาของเรามันมีความสงบของมันขึ้นมา เราออกพิจารณากายอย่างไร ถ้าออก
 พิจารณากาย มันมีสติคอยควบคุมให้มันเป็นไป สัมมาสติ สัมมาสมาธิ เห็นใหม่ มันมีสติ
 มีสมาธิ

แล้วหัดฝึกใช้ปัญญา ปัญญาอย่างไร พอมันพิจารณาเห็นกายขึ้นมามัน
 สะเทือนหัวใจอย่างไร ถ้ามันสะเทือนหัวใจ หัวใจของเรามันมีความเห็นผิด โดยจิตได้

สำนึก สรรพสิ่งนี้เป็นเรา เราแสวงหามันก็เป็นเรา ของของเราอยู่กับเราจะไม่เป็นของเรา ได้อย่างไร มันเป็นโดยสมมุติ มันเป็นโดยอำนาจวาสนาที่เกิดมาเป็นมนุษย์ แต่สังขธรรมมีคุณค่ามากกว่านั้น เพราะสังขธรรม ถ้าจิตมันเป็นธรรมขึ้นมา จิตเป็นธรรมถ้าเป็นโศคาบัน มันเกิดอีก ๗ ชาติเท่านั้น

แต่ถ้าเราเป็นปุถุชน มันไม่มีต้นไม่มีปลาย จิตใจของเรามันก็เท่ากับสสารในอวกาศ สสารอวกาศนี้ไม่มีที่สิ้นสุด มันก็วนเวียนไป เปลี่ยนแปลงไปโดยธรรมชาติของมัน จิตของเรามันเป็นส่วนหนึ่งของสสาร เป็นธาตุรู้ มันจะเวียนตายเวียนเกิดไปโดยธรรมชาติของมัน

ฉะนั้นถ้าเราพิจารณาของเรา เรามีสติปัญญา เราพิจารณาของเราขึ้นมา สสารอันนี้ ธาตุรู้อันนี้ ความเห็นผิดของมันอันนี้ เราจะมีสติปัญญาขึ้นมาเพราะความเห็นผิดของมัน เห็นผิดเพราะอะไร เห็นผิดเพราะจิตได้สำนึกของทุกคนเห็นแก่ตัว

ทุกคนต้องยึดมั่นถือมั่นในธรรมชาติของมัน การยึดมั่นถือมั่นในธรรมชาติอันนี้ ถ้ามีสติปัญญาขึ้นมา มันจะรู้ของมันจะเห็นของมัน พิจารณากายขึ้นมา เวลากายมันแปรสภาพ มันจะเหลือสิ่งใดที่เป็นเรา เป็นตัวตนของเรา เป็นตัวเป็นตนก็เป็นสิ่งที่ยึดมั่นถือมั่น

นี่ไง ทิฏฐิมันผิด “สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส” ในเมื่อมันมีความเห็นผิด แล้วความเห็นผิดอันนี้เราจะพิสูจน์กันได้อย่างไร พิสูจน์กันด้วยกาย ด้วยเวทนา ด้วยจิต ด้วยธรรม แล้วกิเลสมันอยู่ที่ไหนล่ะ?

กิเลสที่มันเป็นนามธรรม แต่มันอาศัยกาย เวทนา จิต ธรรมนี้ เป็นการแสดงออก เวลาละสังโยชน์ สังโยชน์มันอยู่ที่ไหน เขาบอกว่า ละสังโยชน์ก็จะไปหาสังโยชน์มาละ สังโยชน์ที่ไหนมันจะมาละ สังโยชน์มันเป็นนามธรรม มันเป็นผลจากการยึดมั่นถือมั่น มันเป็นผลจากการเห็นผิด ถ้ามันมีความเห็นถูกต้องขึ้นมา สังโยชน์มันต้องขาดไปเป็นธรรมดาของมัน

เวลาตั้งโยชน์มันขาด มันขาดอย่างไร ถ้าไม่มีการกระทำ ไม่มีความเป็นจริงขึ้นมา ถ้าเรามีความเป็นจริงขึ้นมา เราไม่หลบไม่หลีกนะ เราทำเป็นจริง เราเป็นกาอยู่ในฝูงหงส์ ฝูงหงส์ฝูงของหมู่กรรมฐานของเรา เราต้องทำความจริงของเราขึ้นมา

ถ้าเป็นความจริงขึ้นมาละ เป็นความจริงที่ไหนล่ะ จริงที่ใจ จิตใจของเรามีการประพฤติปฏิบัติ มันเป็นสติ สติเกิดที่จิต สติเกิดที่ไหนล่ะ เกิดที่กระดูก เกิดที่แขน เกิดที่ขน เกิดจากร่างกายของเราหรือ มันก็เกิดจากจิตทั้งนั้น พอมีสติขึ้นมา มันควบคุมขึ้นมาได้ มันทำของมันขึ้นมาได้ มันก็เกิดสัมมาสมาธิ เกิดสัมมาสมาธิแล้วออกค้นหา ในกาย ในเวทนา ในจิต ในธรรม ในกายนั้นกิเลสอาศัยสิ่งนี้เป็นเครื่องยึดมั่นถือมั่นทั้งหมด

ถ้ามันเห็นผิคนะ มันเห็นผิคนตั้งแต่จิต เพราะจิตมันเห็นผิคน พอเห็นผิคนทุกอย่างมันก็ยึดไปหมดโดยธรรมชาติของมัน “อวิชชาปจฺจยา สงฺขารํ สงฺขารปจฺจยา วิญญฺณํ” ในเมื่อจิตยึดอวิชชามันพาผิคน ความรู้สึกความนึกคิดมันผิคนออกมาจากจิตได้สำนึกทั้งหมด

ฉะนั้นก่อนที่เราจะไปรื้อค้น เราจะไปทำความสะอาดของใจ เราจะรื้อค้นเข้าไป เราก็ต้องอาศัยความสงบของใจเข้ามา แล้วจับสิ่งที่จิตมันเกาะเกี่ยว มันจะเกาะเกี่ยวในเรื่องอะไร? ธาตุ ๔ และขันธ ๕ จิตอาศัยขันธ ๕ มันแสวงอารมณ์มาจากขันธ ๕ คุณิ ขันธของเราเป็นขันธมาร แต่ขันธของพระอรหันต์เป็นภาวะไม่ใช่ขันธมาร “ภารา หเวปญฺจกฺขนฺธา” ขันธนี้เป็นภาวะ

ขันธ ๕ นี้มันไม่ใช่กิเลส แต่ขณะที่เราเป็นมาร มันเป็นกิเลสซัดๆ กิเลสมันอาศัยขันธนี้แหละ อาศัยความรู้สึกนึกคิดของเรา คุณิ ความรู้สึกนึกคิดผ่านตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ มันก็ออกไปรับรู้สิ่งภายนอก มันก็เป็นบ่วงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร

แต่เรามีสติปัญญา เราควบคุมของเราขึ้นมาเรื่อยๆ จนบ่วงของมาร เราละเราวางหมด สิ่งที่มาหลอกเรา เพราะมันเป็นปฏิกูลนะ พอเราละเราวางอย่างนี้เราก็ทำความสงบของใจได้ง่ายขึ้น พอจิตใจเราควบคุมได้ง่ายขึ้น เรามีความชำนาญในวิธีมากขึ้น ทำความสงบของใจเราก็ทำได้ง่ายขึ้น ควบคุมได้ดีขึ้น ดีขึ้นเพราะเหตุใด เหตุผลของมันก็เกิดจากการดำรงชีวิต

ถ้าเราเห็นว่าสมาธิ เราเห็นสติของเรามีคุณค่าขึ้นมา การดำรงชีวิตขึ้นมา เราดำรงชีวิตด้วยความกระหมัดกระหม่อม กระหมัดกระหม่อมขึ้นมาเพราะว่าให้ร่างกายมันอยู่ในความควบคุมของเราได้ ให้มันเบา ให้มันสะดวก ให้มันสบายในการประพฤติปฏิบัติ

พอประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เราก็ควบคุมสมาธิของเราได้ดีขึ้น ควบคุมจิตใจของเราได้ดีขึ้น เราก็ฝึกหัดใช้ปัญญา ฝึกหัดใช้ปัญญาอะไร ถ้าเราน้อมไปเห็นกาย มันเห็นกายด้วยอำนาจวาสนานี้มันจะเห็น เห็นแล้วมันจะสืบต่อเนื่องขึ้นไปอย่างไร เราจะต้องทำต่อเนื่องขึ้นไป

การทำต่อเนื่อง การเห็น การทำความสงบของใจ จิตใจนี้ทำสงบได้ยากมาก แต่การดำรงให้จิตใจสงบได้ต่อเนื่องๆ นี้ยิ่งยากกว่า การเห็นกาย การพิจารณากาย เราเคยเห็นกายได้ครั้งหนึ่ง แล้วการเห็นครั้งต่อๆ ไปละ แล้วการเห็นกายครั้งแรก เราตั้งสติไว้ให้กายแปรสภาพขึ้นไป มันจะอยู่กับเราได้ไหม

ถ้ากำลังของสมาธิมันไม่พอ มันก็อยู่กับเราไม่ได้ ถ้ากำลังสมาธิของเราพอ เราจะรำพึง เราจะสั่งให้ร่างกายของเราให้แปรสภาพให้เราดูอย่างไรก็ได้ ถ้ามันแปรสภาพขนาดไหนแล้วมันแปรสภาพของมันขึ้นไปด้วยกำลังของมรรคญาณ

มรรคญาณคืออะไร คือสติชอบ สมาธิชอบ ปัญญาชอบ พอปัญญาชอบมันแปรสภาพให้เราขึ้นไปมันก็ฝึกฝนจิตของเรา จิตของเราได้ฝึกฝนบ่อยครั้งเข้า ได้เห็นความแปรสภาพ ได้เห็นไตรลักษณ์ญาณเกิดขึ้นบ่อยครั้งเข้าๆ

ไตรลักษณ์ญาณเกิดขึ้นมา เกิดขึ้นมาเพื่อใคร เกิดขึ้นมาเพื่อให้จิตมันได้ฝึกฝนขึ้นมา ให้เห็นตามความเป็นจริง ตามความเป็นจริงนี่คืออะไร ความเป็นจริงนี่คืออริยสัจเป็นมรรคญาณ ไม่ใช่เป็นตามความจริงโดยความนึกคิด ความเป็นจริงที่เราหลบหลีกกิเลสของเรา แต่ไปจดจำ ไปฟังโวหารจากครูบาอาจารย์ แล้วออกไปจินตนาการ ไปพูดให้เขาเชื่อถือศรัทธา แล้วมันเป็นเรื่องโลกๆ ด้วยนะ กิริยามารยาทขึ้นมาเนี่ย โอ้โฮ นุ่มนวลอ่อนหวาน.. แต่มันมีกิเลสตัณหาทะยานอยาก มันคอยจะเชือดคอกอยู่

แต่ขณะที่เราทำความจริงของเราขึ้นมา มันจะไม่มีมารยาสาไถยนะ ถ้าเป็นคุณธรรม มันจะไม่มีมารยาสาไถย ไม่มีเบื้องหน้าเบื้องหลัง มันจะสะอาดบริสุทธิ์ ความสะอาดบริสุทธิ์มันเกิดจากอะไร?

ความสะอาดบริสุทธิ์ “ศีลพทปรามาส” มันไม่ลุ่มไม่ค้ำไถ แต่ถ้ามันไม่มีตรงนี้ มันลุ่มมันค้ำไถ สิ่งใดก็แล้วแต่การลุ่มการค้ำไถมันเป็นเล่ห์เป็นเหลี่ยม “ศีลพทปรามาส” เป็นเล่ห์เป็นเหลี่ยมเป็นกลต้องการให้เขาเชื่อถือศรัทธา ต้องการศักยภาพ ต้องการทุกอย่าง แต่มันไม่เป็นความจริง เพราะมันเป็นมารยาสาไถย!

แต่ถ้าเป็นความจริงขึ้นมา มันไม่เป็นมารยาสาไถย เพราะมันสะอาดบริสุทธิ์ตั้งแต่เรามีศีล ถ้าเราไม่มีศีลขึ้นมา เราจะเข้ามาสู่ความเป็นสัมมาสมาธิไม่ได้ ถ้าเป็นสมาธิมันก็เป็นมิจฉา แต่เพราะเราไม่มารยาสาไถย เพราะเราเริ่มต้นจากความสะอาดบริสุทธิ์ของเรา ด้วยศีลของเรา ด้วยการที่เราจะเผชิญกับความจริงของเรา ถ้าเราจะเผชิญกับความจริงของเรา เห็นไหม

เรามีครูบาอาจารย์ที่เป็นผู้คอยชี้นำเราที่ดี แต่เราจะต้องมีความซื่อสัตย์ของเราด้วย ถ้ามีครูบาอาจารย์ที่ดี แต่เราไม่ซื่อสัตย์ของเรา มันก็เป็นกาในฝูงหงส์ไถ มันจะเป็นศิลปะการหลบหลีกไถ มันหลบหลีก หลบหลีกมันสะดวก แต่มันจะมารยาสาไถย เอาโวหารของครูบาอาจารย์นั้นออกไปเพื่อประโยชน์กับตน มันก็ไปพอกพูนกิเลสมากขึ้น มันไม่ได้ทำลายกิเลสเลย

แต่ถ้าทำลายกิเลส มันทำลายเพื่อความสะอาดของใจ ถ้าใจมันทำความสะอาดของใจมันก็ย้อนกลับมาด้วยน้ำพักน้ำแรง น้ำพักน้ำแรงนะ ศีล สมาธิ ปัญญาเกิดที่ไหน? ศีล สมาธิของครูบาอาจารย์ก็เป็นของท่าน ศีล สมาธิของใครก็เป็นของบุคคลคนนั้น ถ้า น้ำพักน้ำแรงของเราเกิดขึ้นมา มันก็จะเป็นศีล สมาธิ ปัญญาของเรา แล้วถ้ามันมี น้ำพักน้ำแรง ถ้าศีล สมาธิ ปัญญา เป็นของเรา เราจะห้วนไถวไปกับใคร! ในเมื่อมันมีกิเลสอยู่มันยังไม่สิ้นสุดของมัน มันก็ห้วนไถวไปตามกิเลสนี้แหละ

มันจับพลัดจับพลูไถ เดียวก็สมาธิดี เดียวก็ปัญญาดี สมาธิดีกับสมาธิมากเกินไป ถ้าสมาธิมากเกินไปนะ เวลาพิจารณาภายในกายใจ.. ใสมากเพราะกำลังของสมาธิ เพราะเรามีสมาธิมากเกินไป ภาพของกายมันใส.. ใสเป็นแก้วเลย แต่พอมันมากมันก็ถึงที่ แต่ถ้า

เราใช้ปัญญาให้มากขึ้น มันก็แยกแยะมากขึ้น สมาธิมันก็นูนปัญญาขึ้นมา สมาธิมันก็ไปเพิ่มเข้าที่ปัญญา

พอศีล สมาธิ ปัญญา มันสมดุล ความสมดุลนี้ภาพภายในมันก็จะแปรสภาพเป็นไตรลักษณ์ แต่ถ้าสมาธิมากขึ้นภาพภายในจะชัดเจนมาก แต่ถ้าสมาธิอ่อนหรือสมาธิไม่มีเลย ภาพภายในก็ไม่มีเลย เราเคยเห็นภาพภายในมา เราเคยพิจารณาภายในด้วยอำนาจจิตขึ้นมา แต่เราไม่มีความชำนาญ เราไม่สามารถตั้งภาพภายในได้ เราไม่สามารถ วิภาคะแยกแยะชิ้นส่วนของภายในได้

ถ้าแยกแยะชิ้นส่วนของภายในได้ สักกายทิฐิ ทิฐิ “มารเอ๋ยเธอเกิดจากความดำริของเรา” ทิฐิเห็นใหม่ ไม่ใช่ความคิด ทิฐิความคิดของเรา เราก็คิดว่ามันเป็นจริงนี้แหละ แต่ทิฐิมานะมันยังยึดมั่นของมันอยู่ ความเห็นก็คือความเห็น ทิฐิก็คือทิฐิ ปัญญาก็คือปัญญาของมัน

ในเมื่อมีปัญญาของมัน มันไม่เป็นความจริงขึ้นมา มันก็แยกแยะของมัน มันเป็นไปได้เห็นใหม่ นี่ไง ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติถ้าเป็นตามความเป็นจริงมันจะรู้ของมัน รู้ว่าถ้าสมาธิมันเข้มแข็ง สมาธิกล้าเกินไปมันก็จะเป็นอย่างนี้

เวลาใช้ปัญญาขึ้นไป ใช้ปัญญาบ่อยครั้งเข้ามันมีความชำนาญมากขึ้น ใช้ปัญญาขนาดไหน พอใช้ปัญญาขึ้นไปแล้วเห็นภายในไม่ได้เลย พิจารณานี้ก็กายขึ้นมา กายมันก็ไม่ มีเพราะว่ามันไม่มีกำลังของสมาธิรองรับ

นี่ไง มรรคสามัคคีเป็นอย่างไร เวลาที่มันสมุจเฉทปหานกิเลสเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป โสดาปัตติมรรค โสดาปัตติผล สกิทาคามีมรรค สกิทาคามีผล อนาคามีมรรค อนาคามีผล อรหัตตมรรค อรหัตตผล มรรค ๔ ผล ๔ นิพพาน ๑

อรหัตตมรรค อรหัตตผล มันเป็นอย่างไ?

ถ้าเราไม่หลบไม่หลีก ศิลปะในการหลบหลีก เวลาเขาหลบหลีกเขาคิดว่าสิ่งนี้เป็นประโยชน์กับเขา สิ่งนี้เป็นคุณธรรมของเขา แล้วอ้างอิง เพราะหลบหลีก แล้วไม่มีหลักมีเกณฑ์ก็อ้างอิง โวหารของครูบาอาจารย์ไปตลอด

แต่ถ้าไม่หลบไม่หลีก โวหารของครูบาอาจารย์ท่านชมนะ ถ้าลูกศิษย์ลูกหาประพฤติปฏิบัติที่ดี ครูบาอาจารย์ที่ไหนไม่ชมบ้าง ครูบาอาจารย์ที่ไหนท่านก็ต้องชมใช้ไหม คำชมของครูบาอาจารย์ก็คือคำชม

มันก็เหมือนหมากับเจ้าของหมา เจ้าของเขาชมหมา เจ้าของเขาขูหมา หมามันก็คิกคัก หมาก็คือหมา เจ้าของก็คือเจ้าของ ครูบาอาจารย์ของเราท่านดูแลเรายู้งี้เหมือนเจ้าของหมา ให้อพวกเราก็คือหมา หมานี่ชื่อสัตว์ หมานี่ก็กตัญญู หมานี่มันจะประพฤติปฏิบัติของมันตามความเป็นจริงขึ้นมา

ครูบาอาจารย์ของเราก็คือครูบาอาจารย์ของเรา เราถือว่าโชคดีเกิดมามีครูบาอาจารย์ เกิดมาไม่ใช่หมาพเนจร ไม่ได้เกิดมาเร่รอน เกิดมาเป็นหมามีเจ้าของ ถ้าครูบาอาจารย์ท่านฝึกมา เราก็สู้ทนของเรา แก้วไขของเรา มันเป็นความจริงของเราขึ้นมา

ถ้าเป็นความจริงขึ้นมา พิจารณาบ่อยครั้งเข้าๆ ถ้าความจริงมันเป็นความจริงขึ้นมา มันพิจารณาของมันถึงที่สุด มันขาดนะ จะขาดในกายก็ได้ ขาดในเวทนามาก็ได้ ขาดในจิตก็ได้ ขาดในธรรมก็ได้ มันอยู่ที่จิตนิสัย แล้วมันขาดอันเดียว เวลามันขาด ขาดที่กายก็ขาดหมด ถ้าพิจารณากายจน สักกายทิฎฐิ วิจิกิจฉา สลัปปตปรามาส สังโยชน์ขาดหมด

เรื่องเวทนา เรื่องจิต เรื่องธรรม รู้หมด ขาดที่กาย จะรู้เรื่องเวทนา เรื่องจิต เรื่องธรรม ในขั้นของโสดาบันรู้หมดเลย ผู้ที่ไปขาดในเวทนามาก็จะเข้าใจเรื่องของกาย เรื่องของจิต เรื่องของธรรม เหมือนกันหมด ขาดอันเดียว ขาดหนึ่งเดียวจะรู้เหมือนกันหมดเลย เพราะมันเป็นขั้น มันเป็นเรื่องเดียว เวลาสรูปแล้ว สรูปได้เหมือนกันหมด นี้ขณะจิตที่มันเป็น ไม่ใช่พิจารณากายแล้วพิจารณาเวทนา

ฉะนั้นมันเป็นที่ความถนัด ถ้าเราพิจารณากายของเรา เวลามันเจ็บป่วยขึ้นมา เราจะพิจารณาเวทนาเป็นการผ่อนคลาย เป็นการที่ว่าเราจะแยกแยะประสบการณ์ ไม่มีปัญหา แต่เวลามันขาด เหมือนกัน เราจะกินอาหารอะไรก็ได้แล้วแต่ เวลาอ้อมก็คือจบพิจารณาอย่างใดอย่างหนึ่ง ฉะนั้นเพียงแต่ว่า ถ้าไม่เข้าใจก็ต้องพิจารณาไปถนัดไป คำว่าพิจารณาไปถนัดไป สิ่งที่มีอยู่นี้มันเป็นภาพรวม ภาพรวมให้ทุกๆ คน ให้จิตนิสัยของทุกๆ คนมีโอกาส

คนเรานะ ถ้ามีอำนาจวาสนาพิจารณากายก็ได้ ถ้าบอกว่าเราเป็นคนไม่มีอำนาจวาสนา เวลานั่งเวทมานั่งก็เกิดซัดๆ อยู่แล้ว เวลามันมีความเสียใจมีความฝงใจ เวทานั้นก็ซัดกับเวทนาเข้าไปเลยสิ แต่ถ้าบอกว่าเวทมานั่งสู้ไม่ไหว พิจารณาจิต เวลาทำจิตสงบไปแล้วมันเศร้าหมองมันผ่องใส พิจารณาจิต พิจารณาธรรมคือความคิด ธรรมารมณ์ อารมณ์ความรู้สึก แต่ถ้ามีสมาธิมันถึงเป็นธรรม ถ้าไม่มีสมาธิมันเป็นโลก เป็นโลกมันก็เป็นความฝงซ่าน แต่ถ้ามีสติมีปัญหาขึ้นมามันเกิดกับความคิดขึ้นมา นี่คือธรรมารมณ์ นี่คือปัญหาอบรมสมาธิ นี่คือปัญหาวิมุตติ

แต่ถ้าจิตมันมีหลักมีเกณฑ์ของมัน มันเป็นสัมมาสมาธิขึ้นมา มันพิจารณากายก็ได้ พิจารณากายเป็นภาพก็ได้ พิจารณากายเป็นปัญญาก็ได้ พิจารณากายเป็นปัญญาคือเทียบเคียงว่ากายนี้ การดำรงชีวิตอยู่ของมนุษย์ ร่างกายนี้มันต้องการหาสิ่งใด เราพิจารณาของเรา หัวใจมันทำงานอย่างไร สมองมันทำงานอย่างไร ร่างกายของเรามันมีไขกระดูกมันสร้างอะไรขึ้นมา แล้วพิจารณาของเราสิ คุณความมหัศจรรย์ของมัน

ถ้าจิตมันตรีกณะ มันเหมือนนักวิทยาศาสตร์ นักวิทยาศาสตร์เวลาเขาอยู่ในห้องทดลองของเขา เขามีสติปัญญาของเขา เขาพิสูจน์ของเขา มันจะมีผลสำเร็จของเขา เขาจะคิดทดลองวิจัยของเขาเป็นขั้นๆ ไป นั่นเป็นเรื่องโลกๆ นะ

แต่ถ้าเราพิจารณากายโดยใช้ปัญญา เรามีสติมีปัญหา ถ้ามันมีสติมันมีสมาธิขึ้นมา มันพิจารณาขึ้นไปมันเห็นภาพ พอจิตมันเห็นภาพขึ้นมา พอพิจารณาไปมันเห็นการเปลี่ยนแปลง พอมันเห็นการเปลี่ยนแปลงมันเป็นไตรลักษณ์ จิตมันก็ปล่อย นี่ไง พอจิตมันปล่อยขึ้นมา มันก็ปล่อยอะไรละ ปล่อยความยึดมั่นถือมั่นไง

ถ้ามันปล่อยความยึดมั่นถือมั่นขึ้นมา พอมันปล่อยขนาดไหนนี่เขาเรียกตทัตถ์ ปหาน ตทัตถ์ปหานคือมันปล่อยชั่วคราว ปล่อยชั่วปล่อยชากเราขยันหมั่นเพียรของเรา ถึงที่สุดมันปล่อยๆ จนขาด! ถ้ามันขาดคือขณะจิตที่มันเปลี่ยนแปลง

ปุณฺณเป็นกัลยาณปุณฺณอย่างไร เวลาคนเดินโศคาปัตติมรรคเดินอย่างไร แล้วถ้ามันไม่ถึงโศคาปัตติผล โศคาปัตติมรรคมันเจริญแล้วเสื่อมได้ แต่ถ้าวันไหนมันขาด มันเป็นโศคาปัตติผล โศคาปัตติผลเป็นอกุปฺปกรรม อฐานะที่มันจะเปลี่ยนแปลง มันจะเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่นไปไม่ได้! เว้นไว้แต่มันจะขึ้นไปเป็นสกิทากา อนาคา แต่ถ้ามัน

จะลงมาต่ำ เป็นไปไม่ได้! มันเป็นอฐานะ มันจะไม่มีลงมาต่ำ มันเป็นโศดาบันแล้วจะเกิดอีก ๗ ชาตಿಯ่างมาก

อย่างเช่น พระอานนท์ สำเร็จในชาตินั้นเลย ถ้าสำเร็จชาตินั้นมันสำเร็จเพราะอะไร สำเร็จเพราะมีมรรคมีผล มีเหตุมีผล มีข้อเท็จจริงดำเนินการไป ถ้ามันไม่มีข้อเท็จจริงไม่มีการกระทำ...

ศิลปะในการหลบหลีก มันจะหลบมันจะหลีกขึ้นมาเพื่อสร้างเวรสร้างกรรม สร้างความมักมากในหัวใจ แล้วมันไม่เป็นความจริง ถ้าเป็นความจริงนะ นี่แค่ขึ้นโศดาบันนะ แล้วสกิทาคา อนาคา อรหันต์ มันจะเป็นอย่างไรอีก แล้วถ้ามันเป็นไปได้จริงนะ มันเป็นความสะอาดบริสุทธิ์

ธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้สุดยอดมาก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตั้งปฏิญาณมาว่าจะรู้สัตว์ขันธ์สัตว์ ขณะที่ประพฤติปฏิบัติขึ้นมาจนเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้ ทอดธุระเลยละ ทอดธุระนะว่ามันจะทำได้อย่างไร คือมันจะแตกต่างกับเรื่องโลกๆ มาก

แต่ในปัจจุบันนี้ เราว่าเรื่องทางวิทยาศาสตร์เจริญ โลกเจริญ เราเข้าใจกันเองว่าพวกเรานั้นมีปัญหา แล้วเราคิดว่ามีปัญหาแล้ว ปัญญาอย่างนี้มันจะเป็นปัญญาหมากิเลส เราก็เลยคิดว่าใช้ปัญญาอย่างนี้กันไป แล้วใช้ปัญญาอย่างนี้มันเป็นปัญญาคลายเครียด ถ้ามันเครียดนัก เราก็ตรีกในธรรมะกัน มันก็จะผ่อนคลายความเครียด ผ่อนคลายความเครียดความตึงในหัวใจเท่านั้น แล้วเราก็อะสิ่งนี้สะดวกสบาย อย่างนี้เป็นความจริง

มันเป็นไปไม่ได้เลยนะ มันเป็นไปไม่ได้เลยเพราะว่ามันเป็นโลกกับธรรม เรื่องของโลกมันก็จะไปโลกตลอดไป เรื่องของธรรมนะ ถ้าเป็นศีล สมาธิ ปัญญาที่ต้องเป็นสัมมาสมาธิ ไม่ใช่ว่าเป็นความคลายเครียด ว่างๆ สะดวกสบายอย่างนั้นจะเป็นสมาธิ สมาธิมันมีอยู่แล้ว สมาธิคือความตั้งมั่นของใจ แล้วเราตรีกในธรรม พอมันผ่อนคลายนั้นมันคือผล ผลของมันเห็นไหม

เราจะบอกว่าในการประพฤติปฏิบัติทั้งหมดผลของมันคือสมณะ ถ้ามันเป็นสัมมา ก็เป็นสัมมาสมาธิ แต่ถ้ามันเป็นมิถิชาละ มันปล่อยวางขนาดไหนมันก็ปล่อยวางด้วยความเห็นผิด ปล่อยวางด้วยความหลงผิด

ความหลงผิดมันปล่อยวางได้อย่างไร? ความหลงผิดมันปล่อยวางได้ด้วยหรือ?

เวลาเราผลอเราลืมเราปล่อยวางไหม? ความหลงผิด ปล่อยวางด้วยความหลงผิด พอความหลงผิดขึ้นไปมันก็เป็นมิถิชา พอมิถิชามันก็เร่ร่อนของมันไป แต่ถ้าเราจะเอาสัมมา เอาตามความเป็นจริงขึ้นมา มันจะต้องมีหลักมีเกณฑ์ของมัน

นี่พูดถึงโลกกับธรรมะ ทีนี้เราก็เข้าใจว่าเรามีปัญญา เราเข้าใจว่าเราเป็นชาวพุทธ ถ้าเราคิดขึ้นมามันก็คือปัญญา มันก็เป็นวุฒิภาวะ เป็นการอ่อนด้อยของใจ ใจของคนมันอ่อนด้อย ความคิดอย่างไรมันก็คิดแต่เรื่องของกิเลส คิดแต่ให้กิเลสมันเหยียบย่ำ

แต่ถ้ามันมีอำนาจวาสนาบารมีนะ มันมีคุณธรรมในหัวใจ มีวุฒิภาวะที่ดี มันใช้ปัญญานะ แล้วมันจะตรวจสอบ ทำไมมันเป็นอย่างนี้? มันจะดีขึ้นหรือเลวลงอย่างไร? มันจะตรวจสอบของมันนะ แล้วตรวจสอบจริงหรือไม่จริง เรานี้รู้ก่อน

เพียงแต่ว่าเราสงสัย สงสัยเราก็ไปหาครูบาอาจารย์ ครูบาอาจารย์จะคอยแนะนำว่า ผิดหรือถูก ครูบาอาจารย์จะชี้ว่าผิดหรือถูก ครูบาอาจารย์ที่เป็นจริงนะ เว้นไว้แต่กาในฝูงหงส์ อาจารย์ที่เป็นกา มันร้อง ก้า.. ก้า.. ก้า.. แต่มันไม่รู้หรอก

พวกที่ฟังธรรมไม่เคยเข้าไปในหมู่การปฏิบัติ จะไม่รู้หรือครูบาอาจารย์ที่เป็น ก้า.. ก้า.. ก้า.. นี้ตอบปัญหาอย่างไร แต่ถ้าเป็นหงส์นะ อิกามันมาถามหงส์ หงส์จะอธิบายได้หมดเลย ถ้าเราประพฤติปฏิบัติเรามีครูบาอาจารย์ที่ดี ท่านรู้ก่อน พอเราไปอ้าปากพูด ท่านรู้แล้ว! เพียงแต่รู้แล้วก็ต้องรอเราพูดให้จบไซ้ไหม ถ้าไม่จบเดี๋ยวลูกศิษย์ก็จะน้อยใจ “อาจารย์นะไม่ฟังสักที.. พอพูดก็จะไล่เลยๆ” เพราะพวกนี้มันบอกถึงวุฒิภาวะของใจ

คนไม่รู้ไม่เห็นพูดไม่ได้! คนรู้เห็นอย่างไรมันก็พูดเท่านั้น!

แล้วคำพูดสิ่งที่เป็นสังขธรรม มันละเอียดลึกซึ้งที่มันมากกว่านั้นมหาศาลเลย ฉะนั้นมันเหมือนหอมเลย หอมเห็นคนไข้เข้ามาในโรงพยาบาลจะรู้เลยว่าคนไข้เป็นอะไร

ในการเดินของเขา ในกิริยาของเขา อาการปวดอย่างไร มันแสดงออกอย่างไร เขารู้แล้ว เพียงแต่ว่าเขาก็ต้องถามด้วยมารยาทใช้ใหม่ ว่าเราเป็นอะไรๆ

นี่ก็เหมือนกันพออ้าปากพูดมันก็รู้แล้ว แต่เราก็อยากจะให้ฟังจนจบ ก็ต้องฟังจนจบ ถ้าจบแล้วก็บอกเป็นอย่างนั้นๆ แล้วเราแก้ไขไป ถ้าเป็นหงส์ แต่ถ้าเป็นกา มันก็ก้า.. ก้า.. ก้า.. สัญญาทั้งนั้น! เป็นอย่างนั้นๆ แล้วไม่มีถูกหรือ! เหมือนหอมเถื่อน ด้วยความชำนาญ อาศัยความชำนาญรักษาไป แต่ไม่มีข้อเท็จจริง คือไม่มีทางวิชาการรองรับ แต่ถ้าเป็นหอมเขามีวิชาการรองรับนะ

ถ้าเป็นอย่างนี้รักษาไปแล้วมันจะมีโรคข้างเคียงอย่างนี้ มันจะต่อเนื่องเป็นอย่างนั้น แล้วถ้ามันหายมันจะดีอย่างนั้น ผลของยาจะให้เป็นอย่างนั้น

ธรรมะก็เหมือนกัน ปุณฺณ กัลยาณปุณฺณ โสคาปัตติมรรค โสคาปัตติผล สกิทาคามิมรรค สกิทาคามีผล อนาคามิมรรค อนาคามีผล อรหัตตมรรค อรหัตตผล มันเกี่ยวเนื่องต่อกัน พื้นฐานดีพื้นฐานแน่น มันจะทำให้การปฏิบัติขึ้นไปสะดวกสบายขึ้น พื้นฐานอ่อนแอแล้วปฏิบัติไปมันจะหลบหลีกนะ พื้นฐานอ่อนแอมันไปไม่ได้ มันขึ้นไม่ได้เลย พอมันขึ้นไม่ได้เลยมันก็หลบหลีก พอหลบหลีกมันก็สร้างสม กลายเป็นเล่ห์กล กลายเป็นมารยาสาโลย มีแต่การหลอกลวง พูดสิ่งใดไม่มีคำจริง

แต่ถ้าเป็นธรรมจริงๆ นะ มันใสสะอาด มันพูดโดยธรรมชาติ ไม่มีมารยาเลย พูดตรงไปตรงมาไม่มีลูบหน้าปะจมูก ถ้าเป็นธรรมนะ ใสสะอาด พูดตรงไปตรงมา แต่ถ้าเป็นมารยาสาโลย เป็นเรื่องของกาๆ นี่มันเป็นอย่างนั้น

นี่พูดถึงว่า ศิลปะในการหลบหลีก ถ้าศิลปะในการหลบหลีกแล้ว มันก็สร้างสมให้เป็นโทษไป เราเป็นสุภาพบุรุษ เราจะซื่อสัตย์ ซื่อสัตย์กับตัวตนของเรา ซื่อสัตย์กับชีวิตของเรา เราจะทำคุณงามความดีของเราเพื่อประโยชน์กับเรา เอวัง